

Prisutvecklingen för mobiltelefoni och bredband

PTS prisrapport 2015

Prisutvecklingen för mobiltelefoni och bredband

PTS prisrapport 2015

Rapportnummer

PTS-ER-2015:30

Diarienummer

15-10774

ISSN

1650-9862

Författare

Andreas Wigren, Olov Enström, Karin Fransén

Post- och telestyrelsen

Box 5398

102 49 Stockholm

08-678 55 00

pts@pts.se

www.pts.se

Innehåll

Sammanfattning	6
Abstract	11
1 Inledning	16
1.1 Bakgrund	16
1.2 Avgränsningar	16
1.3 Definitioner	16
2 Metod och material	18
2.1 Internationella prisjämförelser	18
2.2 Studie av priset för fiberanslutning av villa	20
3 Resultatredovisning	21
3.1 Vad får konsumenten för pengarna?	21
3.1.1 <i>Skillnader för konsumenten beroende på köp av fast- eller mobilt bredband</i>	21
3.1.2 <i>Affärsmodeller i förändring</i>	23
3.1.3 <i>Användningen av mobildata fortsätter att öka i Sverige</i>	25
3.1.4 <i>Inlåsnings effekter</i>	26
3.1.5 <i>Nya regler om ett öppet internet och transparens</i>	28
3.2 Prisutvecklingen på fast bredband	29
3.2.1 <i>Priskorg fast bredband för internationell prisjämförelse</i>	29
3.2.2 <i>Internationell prisutveckling på fast bredband</i>	30
3.2.3 <i>Pris för fiberanslutning av enfamiljshus</i>	32
3.2.4 <i>Prisutvecklingen för fiber till villa</i>	36
3.2.5 <i>Konsumentaspekter: Fortsatt stor ökning av antalet frågor och klagomål rörande fiberanslutningar</i>	37
3.3 Sampaketerade tjänster	39
3.3.1 <i>Olika former av sampaketering</i>	39
3.3.2 <i>Prisutvecklingen på sampaketerade tjänster</i>	40
3.3.3 <i>Konsumentaspekter av sampaketering</i>	42
3.4 Mobilt bredband	43
3.4.1 <i>Prisutvecklingen för mobilt bredband</i>	43
3.5 Intäktsutveckling för fasta och mobila bredbandsabonnemang	46
3.6 Prisutveckling för mobila samtals- och datatjänster	47
3.6.1 <i>Genomsnittsanvändaren för mobila samtals- och datatjänster</i>	47
3.6.2 <i>Priskorgar för mobila samtals- och datatjänster</i>	47
3.6.3 <i>Internationell prisutveckling för mobila samtals- och datatjänster</i>	48
3.6.4 <i>Prisjämförelse av svenska operatörers mobila samtals- och datatjänster</i>	51
3.6.5 <i>Prisutveckling på internationella roamingtjänster</i>	53
3.6.6 <i>Intäktsutveckling för mobila samtals- och datatjänster</i>	58
4 Bilagor	60
4.1 Växelkurser	60
4.2 Deltagarlista: studie av anslutningspriser för fiber till villa	61

Tabeller

Tabell 1 Prisjämförelse av svenska abonnemang på mobilt bredband (fristående)	46
Tabell 2 OECD:s priskorgar för mobila samtals- och datatjänster	48

Figurer

Figur 1 Exempel på hur en operatör visar användning av datamängd	22
Figur 2 Mobildataförbrukning 2009-2014	26
Figur 3 Lägsta månadspris på fast bredband 100 Mbit/s.....	30
Figur 4 Prisutvecklingen i Sverige på fast bredband 100 Mbit/s.....	31
Figur 5 Standardpris för fiberanslutning av villa 2015	36
Figur 6 Utveckling av standardpriset för fiber till villa	37
Figur 7 Lägsta månadspris för fast bredband och fast telefoni.....	40
Figur 8 Lägsta månadspris för fast bredband, fast telefoni och tv	41
Figur 9 Lägsta månadspris på mobilt bredband (fristående tjänst) 10 GByte.....	44
Figur 10 Prisutvecklingen för mobilt bredband (fristående tjänst) i Sverige.....	45
Figur 11 Intäkter från fasta och mobila bredbandsabonnemang 2004 - 2014.....	47
Figur 12 Lägsta månadspris på mobilabonnemang med minst 2 GByte och 100 samtal ...	49
Figur 13 Prisutvecklingen för mobila samtals- och datatjänster i Sverige 2012-2015	50
Figur 14 Pris på mobila samtals- och datatjänster hos de största operatörerna i Sverige .	52
Figur 15 Genomsnittligt pris per minut för roamingsamtal inom EU	55
Figur 16 Genomsnittligt pris per roaming-sms inom EU.....	56
Figur 17 Genomsnittligt pris på roamingdata inom EU	57

Figur 18 Jämförelse av eurotaxan, alternativa taxor och avgiftstaket..... 58

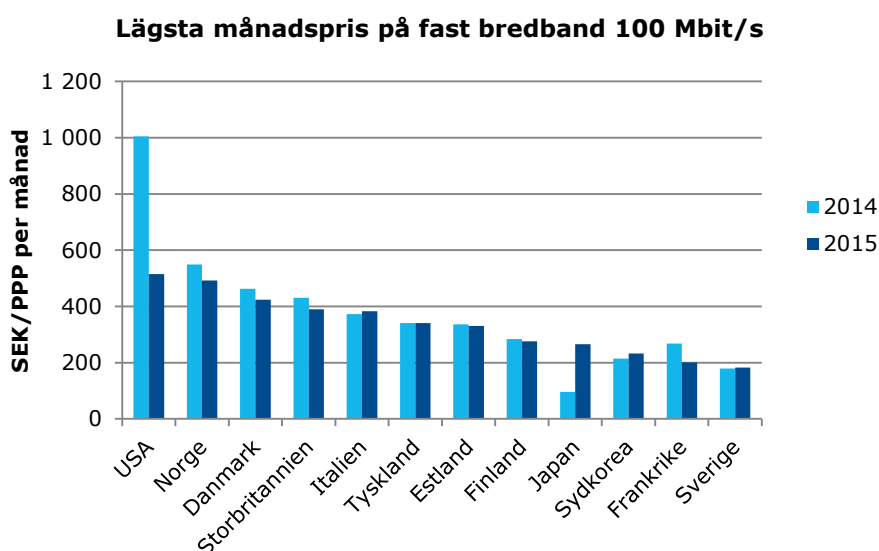
Figur 19 Intäkter från mobilabonnemang: andel fasta och rörliga avgifter 59

Sammanfattning

PTS prisrapport 2015 beskriver utvecklingen i Sverige för fast och mobilt bredband samt mobiltelefoni utifrån ett pris- och konsumentperspektiv. Rapporten innehåller även internationella prisjämförelser med ett urval av OECD- och EU-länder.

Fast bredband

Sverige hade 2015 det billigaste erbjudandet på fast bredband med en hastighet på minst 100 Mbit/s bland ett urval av OECD-länder. Statistiken baseras på de största operatörernas erbjudanden i varje land.

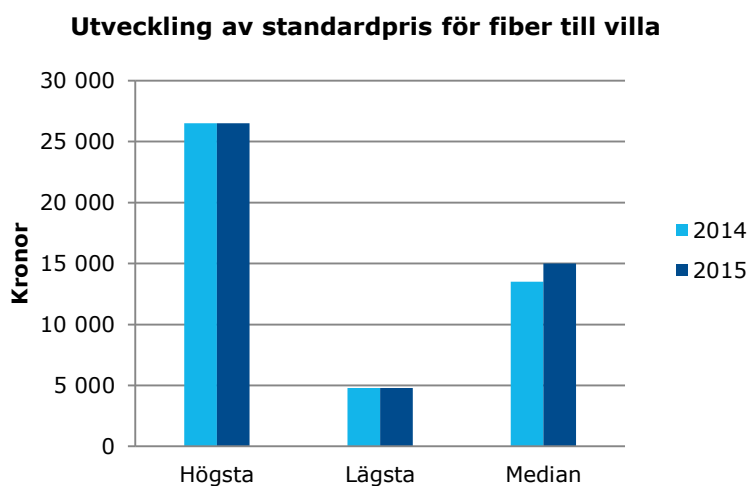

Det billigaste svenska erbjudandet var ett lokalt bredbandsabonnemang hos Bahnhof som kostade 182 kr per månad, vilket är en ökning med 2 procent jämfört med föregående år.

Sverige hade det tredje billigaste triple play-erbjudandet med fast telefoni, tv och fast bredband på 100 Mbit/s. Även detta var ett lokalt erbjudande för 360 kr hos Bahnhof.

Det är fortsatt stor skillnad på priset för att fiberansluta en villa. Det lägsta priset i PTS studie var 3 449 kr och det dyraste 26 500 kr. Medianpriset för alla erbjudanden i studien var 15 000 kr. Prisskillnaderna beror bl.a. på vilka

grävarbeten och vilken utrustning som ingår i erbjudandet, vilket område och vilken kommun erbjudandet gäller, om det finns bindningstid samt om nätavgift tillkommer. Jämfört med 2014 hade medianpriset för ett standarderbjudande ökat med 11 procent, från 13 500 kr till 15 000 kr.

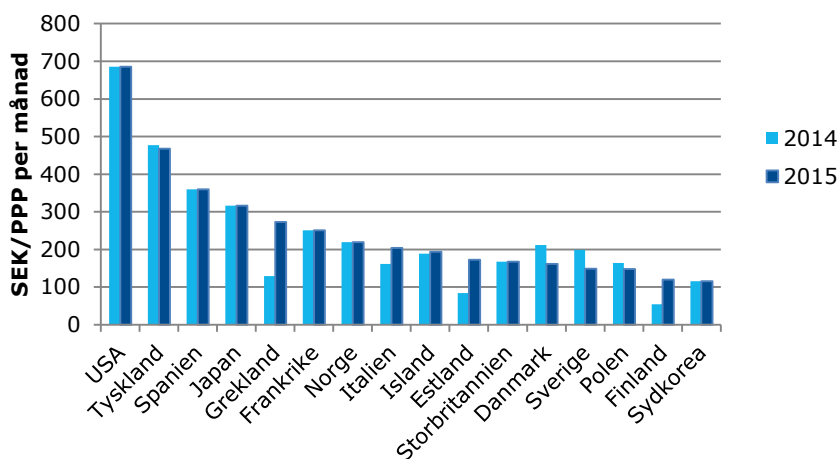

Mobilt bredband (fristående)

Sverige var det fjärde billigaste landet för mobilt bredband som fristående tjänst. Av de nordiska länderna var det bara Finland som hade ett billigare erbjudande. Månadspriset på det billigaste svenska abonnemanget med minst 10 Gbyte per månad uppgick 2015 till 149 kr (hos Tele2). Det var en

minskning med 7 procent jämfört med 2014.

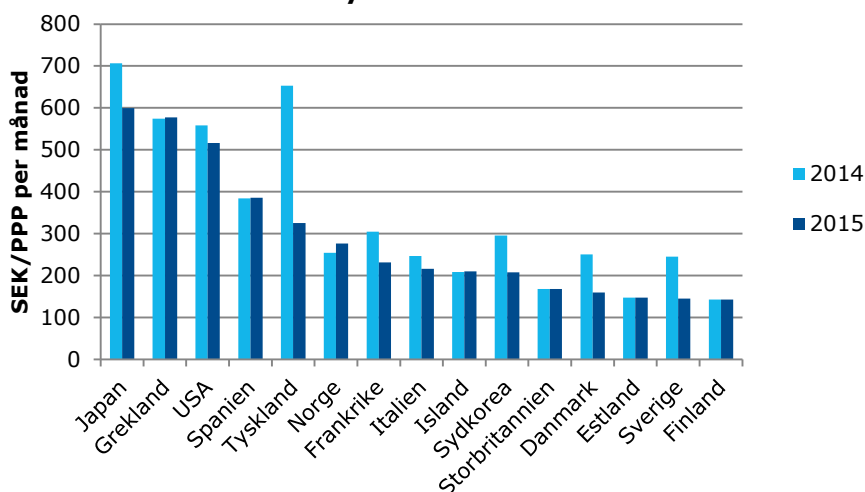
Lägsta månadspris för fristående mobilt bredband med minst 10 Gbyte

Mobila samtals- och datatjänster

Bara Finland var billigare än Sverige för ett mobilabonnemang med 100 samtal, 140 sms och 2 Gbyte data per månad. Det lägsta månadspriset för ett svenskt abonnemang uppgick till 195 kr (hos Comviq), vilket var en minskning med 41 procent jämfört med ett år tidigare.

Lägsta månadspris på mobilabonnemang med minst 2 GByte och 100 samtal

Mobiloperatörerna konkurrerar inte bara med priserna utan även genom

utformningen av sina erbjudanden. Flera nya typer av erbjudanden har lanserats på den svenska marknaden under de senaste åren. Tre låter nu t.ex. sina kunder strömma musik via vissa tjänster utan att datapotten påverkas. Tele2 var först ut med slopade bindningstider för mobilabonnemang utan terminal och nu finns liknande erbjudanden hos de flesta större mobiloperatörer. Telia erbjuder sina kunder möjlighet att spara oförbrukad datamängd och kunder hos Telenor kan byta mobiltelefonen under bindningstiden. Några operatörer har också abonnemang där flera användare kan dela på en gemensam datapott.

Konsumentaspekter

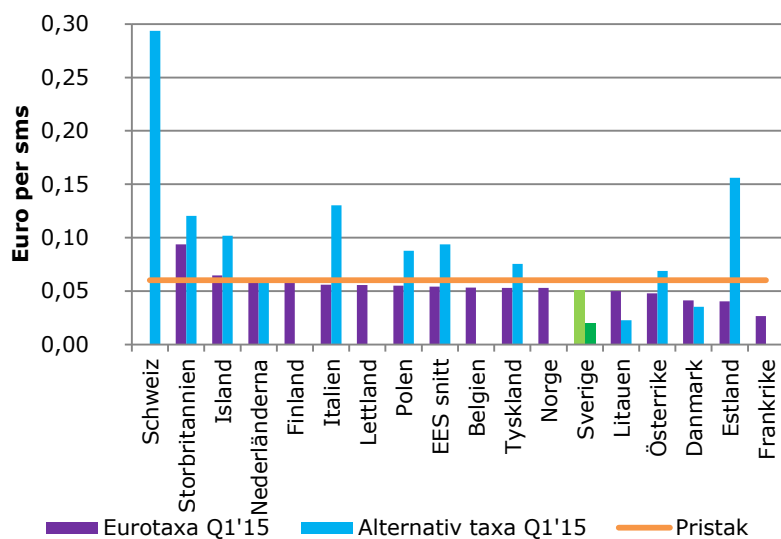
Det finns ett växande behov av information och tydlighet från operatörernas sida när komplexiteten hos tjänsterna ökar. De flesta mobiloperatörer har nu t.ex. appar för att mäta dataförbrukning och information på hemsidorna som hjälper kunder att bedöma deras databehov. Bristande transparens i erbjudanden och avtal är dock fortfarande ett problem för konsumenter på hela marknaden för elektronisk kommunikation. PTS anser att det t.ex. skulle bli lättare att lösa eventuella problem i efterhand om det vore enklare för konsumenterna att byta operatör.

Internationell roaming

Det har i några fall blivit mer förmånligt för svenskar att använda alternativa prisplaner vid roaming inom EU. Framförallt gäller det alternativa taxor för sms men i viss mån även för mobildata. Däremot har det blivit mindre

förmånligt att använda sådana taxor för samtal inom EU.

Jämförelse av eurotaxa och alternativ taxa för sms

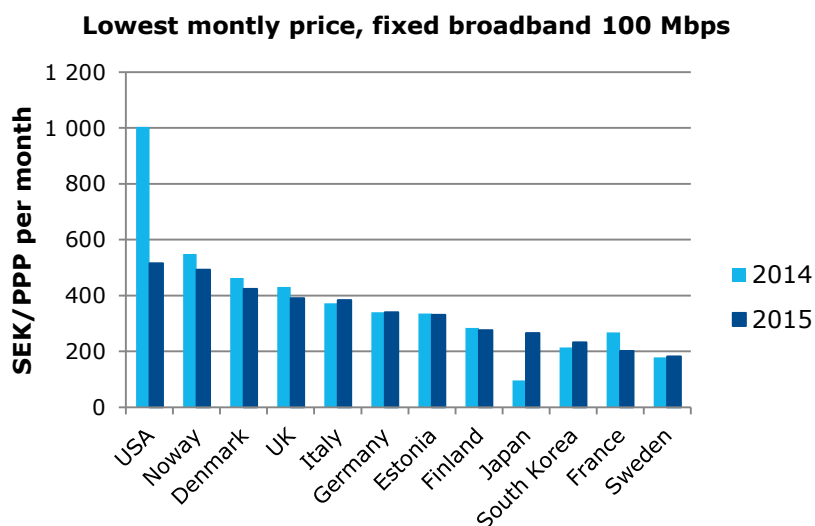

Abstract

The price report 2015 describes the trends in Sweden for fixed and mobile broadband and mobile telephony from a price and consumer perspective. The report also includes international price comparisons with a selection of OECD and EU countries.

Fixed broadband

In 2015 Sweden had the cheapest offer of fixed broadband with a speed of minimum 100 Mbps among a selection of OECD countries. The statistics are based on the largest operators' offers in each country.

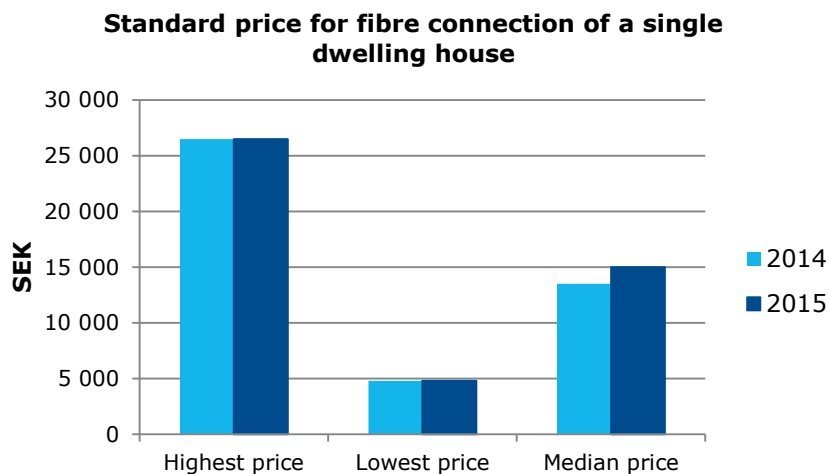

The cheapest Swedish offer was a local broadband subscription at Bahnhof, which cost SEK 182 per month, an increase of 2 per cent compared to the previous year.

Sweden had the third cheapest triple play offer with fixed telephony, TV and fixed broadband of 100 Mbps. This was also a local offer at Bahnhof, for SEK 360.

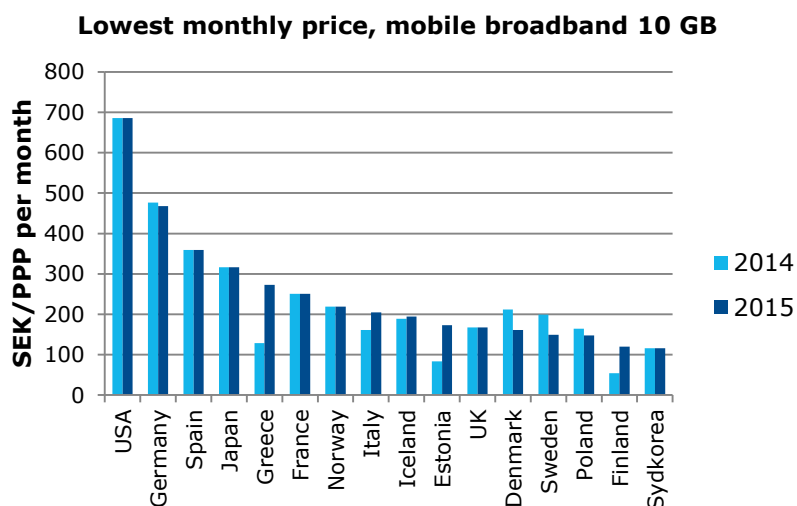
There is still a large difference in the price which households pay for fibre connection of a single dwelling house. The lowest price in the PTS study was SEK 3,449 and the highest was SEK 26,500. The median price of all offers in the study was SEK 15,000. The price differences are the result of, among other things, which type of excavation work and which equipment are included in

the offer, which area and which municipality are referred to, whether there is a contractual period and whether a network fee is added. Compared to 2014, the median price of a standard offer had increased by 11 per cent, from SEK 13,500 to SEK 15,000.

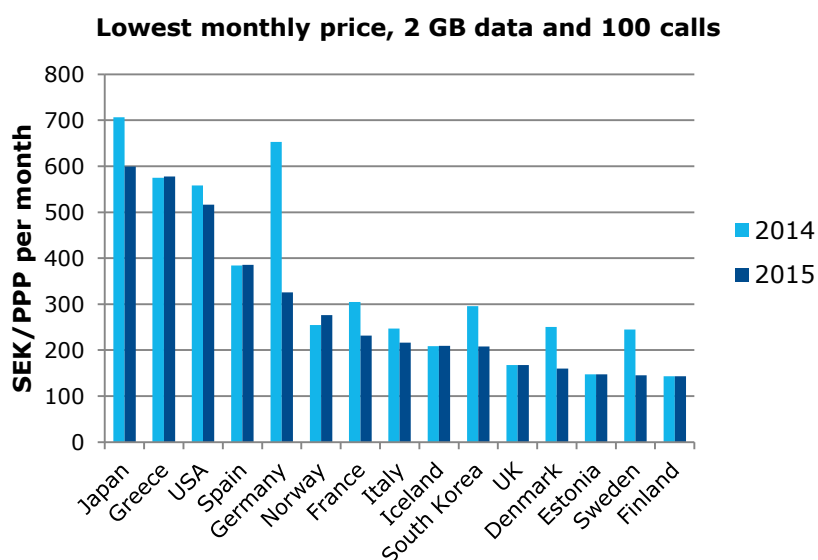
Mobile broadband (stand-alone)

Sweden was the fourth cheapest country for mobile broadband as a stand-alone service. Of the Nordic countries, only Finland had a cheaper offer. The monthly price of the cheapest Swedish subscription of minimum 10 GB per month amounted to SEK 149 (at Tele2) in 2015. In comparison to 2014, this was a decrease of 7 per cent.

Mobile voice and data

Only Finland was cheaper than Sweden for a mobile subscription with 100 calls, 140 SMS and 2 GB data per month. The lowest monthly price of a Swedish subscription amounted to SEK 195 (at Comviq), which was a decrease of 41 per cent compared to one year earlier.

Mobile operators do not only compete in terms of prices, but also in terms of the content of their offers. Several new types of offers have been launched in

the Swedish market over recent years. For example, Tre now allows its customers to stream music via certain services without the data being affected. Tele2 was the first to scrap contractual periods for mobile subscriptions without a handset, and now most large mobile operators have similar offers. Telia offers its customers the possibility to save unused data and customers of Telenor can change their mobile phone during the contractual period. Some operators also have subscriptions where several users can share a joint data pool.

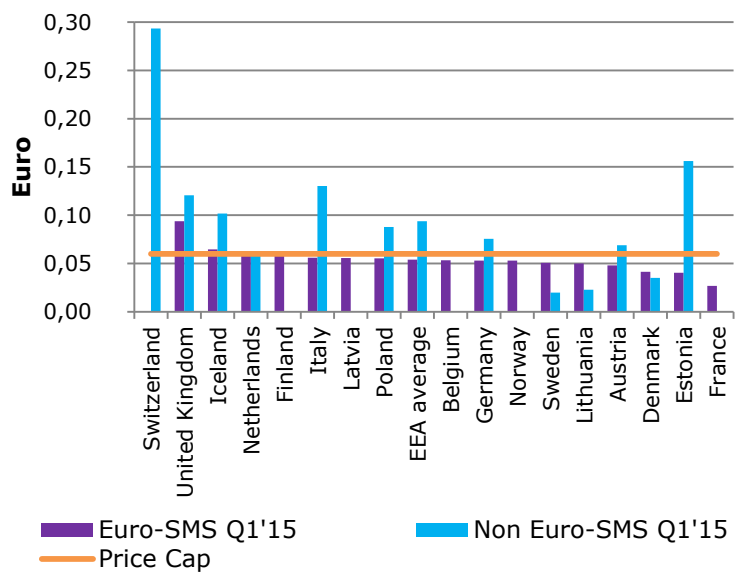
Consumer aspects

There is a growing need of information and clarity from the operators when complexity of the services increases. For example, most mobile operators now have apps to measure data usage and information on webpages which help customers to assess their data needs. However, a lack of transparency in the offers and agreements is still a problem for consumers in the entire market for electronic communication. PTS is of the opinion that it would, for example, be easier to solve any problems afterwards if it would be simpler for consumers to change operator.

International roaming

In some cases it has become more advantageous for Swedes to use alternative tariffs for roaming within the EU. This primarily applies to alternative rates for text messages, but to some extent also to mobile data. On the other hand, it has become less advantageous to use such rates for calls within the EU.

Average price for Euro-SMS and non Euro-SMS in Q1 2015

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Enligt PTS instruktion har myndigheten till uppgift att övervaka pris- och tjänsteutvecklingen inom området elektronisk kommunikation. Som ett led i detta arbete producerar PTS årligen en prisrapport. Syftet med rapporten är att beskriva pris- och tjänsteutvecklingen samt att belysa konsumentaspekter av denna utveckling.

Rapporten beskriver prisutvecklingen för ett urval av tjänster i Sverige och relaterar den till internationella priser på motsvarande tjänster. Prisrapporten beskriver även aktuella affärsmodeller, trender och konsumentfrågor. Detta ökar PTS kunskap om hur olika prisplaner inverkar på konsumenternas användning av de tjänster som analyseras, och även hur dessa inverkar på konsumenternas sammantagna kostnader för tjänsterna. En önskvärd effekt av rapporten är också att bidra till medvetna val hos konsumenter.

1.2 Avgränsningar

Prisrapporten är främst deskriptiv men innehåller även viss analys.

Rapporten avgränsas till fast bredband och mobila tjänster eftersom underlag från PTS individundersökning¹ visar att behovet av att belysa prisutvecklingen är som störst just för mobiltjänster och fast bredband.

Prisjämförelsen är avgränsad till privatkunder, vilket innebär att prisutvecklingen för slutkundstjänster till företag inte beskrivs i rapporten. Slutkundstjänster över publika trådlösa lokala nätverk (wifi) ingår inte heller i rapporten. I prisjämförelserna räknas enbart kostnader för själva tjänsten elektronisk kommunikation in. Den utrustning som krävs för att använda tjänsterna är alltså inte inkluderad. Inte heller tas hänsyn till tilläggs- och mervärdestjänster som exempelvis HBO Nordic och Spotify. I kapitel 2 beskrivs ytterligare avgränsningar för de respektive delmarknaderna.

1.3 Definitioner

Fast bredband: Med fast bredband avses i denna rapport bredband via teknikerna xDSL, fiber och kabel-tv-nät med en nedladdningshastighet på minst 2 Mbit/s.

¹ Svenskarnas användning av telefoni och internet - PTS individundersökning 2015, PTS-ER-2015:29.
<http://statistik.pts.se/individ/index.html>

Mobilt bredband: Internetanslutning med hög hastighet som använder mobilnäten. Om inget annat anges så avser mobilt bredband i denna rapport både mobilt bredband som fristående tjänst och som tilläggstjänst.

Med *mobila samtals- och datatjänster* avses mobila samtalstjänster som är sampaketerade med data, *mobilt bredband som tilläggstjänst*. Användare av mobila samtals- och datatjänster med mobilt bredband som tilläggstjänst har i praktiken oftast en smart telefon.

Mobilt bredband som fristående tjänst omfattar mobila bredbandstjänster som inte är sampaketerade med samtalstjänst. Denna typ av mobilt bredband används med laptop, surfplatta, eller likande. Mobilt bredband via mobiltelefon ingår alltså inte här.

2 Metod och material

Att bedöma priset på olika typer av elektroniska kommunikationstjänster till slutkunder är svårt. För det första kan den totala kostnaden för en tjänst bestå av flera delar – allt från startavgifter, månadsavgifter och minutavgifter till ett fast pris för obegränsad användning. För det andra kan abonnemang ha rabatterat pris under en inledande period (kampanjpris). Den snabba teknikutvecklingen och förändringen av användarmönster inom området elektronisk kommunikation försvårar också en analys av prisutvecklingen över tid. Användningen av elektroniska kommunikationstjänster mätt i exempelvis antal samtalsminuter och mängd överförd data förändras kontinuerligt. Detta innebär t.ex. att en genomsnittlig användare i dag genererar mer samtals- och datatrafik via mobilnäten än för några år sedan.

2.1 Internationella prisjämförelser

Utöver de svårigheter med att jämföra priser för elektroniska kommunikationstjänster som redan nämnts, tillkommer ett par svårigheter med internationella jämförelser. För det första ser efterfrågan olika ut i olika länder och efterfrågan påverkar hur tjänster bjuds ut och paketeras. Vanligtvis tar prissättningen sikte på vanliga användarmönster. Om användningen skiljer sig mycket åt mellan de länder som jämförs, är det sannolikt att länder vars genomsnittliga användning avviker mycket från andra länder framstår som dyra. Detta eftersom utbudet i länderna snarare riktar sig mot användare vars beteende liknar det genomsnittliga i landet. På motsvarande sätt framstår länder vars genomsnittsanvändning liknar övriga länder, som relativt billiga.

För det andra påverkar valutornas olika köpkraft den verkliga prisnivån. De flesta prisjämförelser mellan länder använder därför köpkraftsjusterade priser som tar hänsyn till skillnader i prisnivå mellan länderna. Köpkraftspariteten, PPP (*purchasing power parity*) gör det möjligt att jämföra priser för olika länder i enheter med samma köpkraft. PPP mellan två valutor är lika med kvoten mellan de belopp som behövs för att köpa samma mängd varor och tjänster i respektive land. I de internationella prisjämförelser av abonnemang som finns i rapporten anges lägsta månadspris (inklusive moms) i varje land, omräknat i köpkraftsjusterade kronor (SEK/PPP)².

För det tredje påverkas internationella prisjämförelser av fluktuationer i växelkurser mellan valutor. Stora förändringar kan ske från en dag till en annan. Därmed kan prisjämförelser mellan länder med olika valutor ge

² Genomsnittlig växelkurs mellan 2015-02-01 och 2015-08-31 från oanda.com korrigerade med senaste tillgängliga PPP-tal från OECD (augusti 2015).

väsentligt skilda resultat beroende på vilket datum som växelkursen gäller för. I Prisrapporten 2015 har PTS försökt mildra detta problem genom att använda genomsnittlig växelkurs över 6 månader.

Mot bakgrund av de ovanstående svårigheterna är syftet med en internationell prisjämförelse främst att skapa en ungefärlig bild av de svenska prisnivåerna för abonnemang på mobila samtals- och datatjänster och bredband.

För att bedöma prisutvecklingen på en marknad är det nödvändigt att jämföra prissättning över tid. I den här rapporten görs detta genom att jämföra utvecklingen av lägstapriset på abonnemang för olika typer av användare årsvis.

Själva jämförelsen görs genom ett urval av tjänster (en så kallad korg) som motsvarar olika användarmönster. Utgångspunkt är ett urval av tjänster som bäst motsvarar en genomsnittlig användare. Denna korg jämförs med korgar som innehåller mer respektive mindre samtal, sms, data eller högre respektive lägre hastighet. För att kunna jämföra priskorgarna över tid antas användning vara densamma (det vill säga på 2015 års nivå) under hela mätperioden.

Prisuppgifterna som används i den internationella prisjämförelsen av mobila tjänster kommer från Strategy Analytics Teligen (Teligen). Prisuppgifterna som används i den internationella prisjämförelsen av fast bredband är tagna från databasen *Broadband Internet Access Cost (BIAC) 2015*³, som sammanställts av konsultföretaget Van Dijk, på uppdrag av EU-kommissionen.

Prisstatistiken från både Teligen och BIAC är hämtad från operatörernas hemsidor och täcker endast ett urval av erbjudanden. Detta innebär att alla abonnemang och allt som påverkar den slutliga månadskostnaden för en slutanvändare inte inkluderas i prisjämförelsen:

- Kostnader för den utrustning som krävs för att använda vissa elektroniska kommunikationstjänster (exempelvis datorer eller mobiltelefoner) inkluderas inte.
- Kvalitetsaspekter så som samtalskvalitet och yttäckning ingår inte.
- Kostnader i samband med utlandstrafik ingår inte.
- Både abonnemang med fast månadsavgift och förbetalda abonnemang (kontantkort) ingår.
- Endast tjänster som går att nyteckna enligt operatörernas webbsidor ingår.
- Anslutningsavgifter är utslagna på tre år.

³ *Broadband Internet Access Cost 2015*, van Dijk Management Consultants på uppdrag av EU-kommissionen

PTS har valt att jämföra svenska priser med ett urval av OECD-länder. I en del prisjämförelser ingår dock inte alla länder eftersom erbjudanden saknas i vissa länder.

Prisuppgifterna i avsnittet om internationell roaming (3.6.5) är hämtade från *Body of European Regulators of Electronic Communications* (BEREC), ett samarbetsorgan för nationella regleringsmyndigheter i Europa. Priserna anges i euro och är inte köpkraftsjusterade. Växelkurserna som används är ett genomsnitt från 1 mars till 1 maj 2014.

2.2 Studie av priset för fiberanslutning av villa

Denna rapport innehåller även en studie som undersöker priset för fiberanslutning av enfamiljshus (villor). Här avses det pris som privatpersoner betalar till operatörer för att få fiber draget till sin villa. Avgifter för själva bredbandstjänsten (abonnemang) ingår således inte i prisuppgifterna. I studien ingår inte heller fall där fastighetsägare slutit avtal som gäller flerfamiljshus eller samfälligheter.

3 Resultatredovisning

3.1 Vad får konsumenten för pengarna?

Syftet med detta avsnitt är att förklara att olika abonnemang på bredband samt abonnemang för mobila samtals- och datatjänster till mobiltelefoner har olika egenskaper. Det påverkar användarupplevelsen och därmed vad konsumenterna bedömer att de får för pengarna. Avsnittet ska också illustrera de svårigheter som konsumenterna kan ställas inför när de ska välja och jämföra erbjudanden samt förstå vilken typ av erbjudande som passar deras behov bäst. För konsumenten är det också av intresse att förstå de affärsmodeller och prisplaner som finns på marknaden och hur de fungerar.

3.1.1 Skillnader för konsumenten beroende på köp av fast- eller mobilt bredband

Följande avsnitt beskriver vad konsumenten kan göra med olika typer av bredbandsabonnemang med avseende på dataanvändning och vilken hastighet. I nuläget finns tydliga skillnader mellan fast och mobilt bredband.

Fast bredband: I Sverige är det vanligast att fast bredband levereras via fibernät, telenätet (kopparkabel) eller kabel-tv-nät (koaxialkabel). I nuläget byggs inga nya koppar- eller koaxialnät i Sverige. Istället utrustas nybyggda bostäder ofta med en fiberoptisk anslutning. Fiber medger symmetriska hastigheter över 1 Gbit/s för slutanvändarna, vilket i praktiken innebär att tekniken har få begränsningar för vilka tjänster som kan användas idag. Fiber är därför särskilt lämplig för interaktiv användning och kapacitetskrävande tjänster såsom tv och video (exempelvis SVT Play eller Netflix). Möjligheten att överföra stora mängder data i båda riktningarna gör att en fast anslutning ofta kan delas av flera personer, t.ex. inom ett hushåll.

För abonnemang på fast bredband ökar priset med den aviserade hastigheten (mätt i Mbit/s). I Sverige har abonnemang på fast bredband inte något datatak, d.v.s. mängden data som kan användas är obegränsad. Begränsningar av datamängden för fasta bredbandsabonnemang förekommer däremot i en del andra länder, t.ex. på Island.

Mobilt bredband: Mobilt bredband gör det möjligt att använda internet även utanför bostaden. Mobilt bredband kan användas med olika typer av terminaler, såsom smart telefon, surfplatta eller laptop. Surfplattor och laptops kan anslutas till det mobila bredbandet via ett USB-modem ("dongel"), en 3G/4G-router eller inbyggt SIM-kort. En fördel med mobilt bredband är att den initiala kostnaden för att få tillgång till bredband är låg jämfört med att installera fast bredband.

Hastigheterna som erbjuds via mobila bredbandsabonnemang kan vara högre än de som kan levereras via koptarnätet, men till skillnad från fasta bredbandsabonnemang har abonnemang på mobilt bredband idag en högsta gräns för användning (datatak). Även om det går att köpa till extra datamängd till sådana abonnemang innebär det att abonnemangen passar bättre för personligt bruk än som delad resurs för de flesta konsumenter.

Hastigheten för mobilt bredband medger att i princip alla digitala tjänster kan användas, men användningen kan begränsas av datataket i abonnemanget. Om man mest läser webbsidor och skickar e-post krävs mindre datamängd medan det krävs mer data och högre hastighet för att titta på rörlig bild (exempelvis film) eller lyssna på strömmad musik via internet. Även användning av appar och sociala medier kräver viss datamängd. Det kan vara svårt för konsumenter att veta hur mycket data som går åt för olika tjänster eller hur stor datamängd man ska välja, även om flera operatörer ger viss vägledning, t.ex. via sina hemsidor. Några exempel är Telenors abonnemangsjämförelse, Tele2s Dataväljaren (se Figur 1) och Com Hems Bredbandsskola.

Figur 1 Exempel på hur en operatör visar användning av datamängd

1 Välj datamängd Så här har andra valt ▾

0.5 GB 5 GB 20 GB **50 GB** 100 GB

2 Med din surfmängd kan du *varje dag*

- 🎵 Streama musik, Spotify ca 500 min / dag
- 📺 Streamad video 50 min / dag
- 🌐 Internet, ex Aftonbladet ca 200 sidor / dag

Passar dig som:
50 GB data är för dig som älskar att surfa, streama musik, spela online gaming och kolla på massor av streamad video, TV och film. 1 timmes streamad video drar ca 1 GB data. 50 GB data är framförallt ett paket för hemmasurf via surfplatta eller router. Men vill du använda din mobil som surfpunkt/hotspot/modem/tethering för din dator eller surfplatta är det bra att ha ett rejält datapaket.

Källa: Tele2, Dataväljaren

I allt väsentligt kan man göra samma sak med mobilt bredband som fast bredband. Kapacitet och hastighet påverkas dock av villkoren i abonnemanget och lokala förhållanden i det mobila nätet där användaren för tillfället befinner sig

(exempelvis hur många andra användare i närheten som är aktiva vid tidpunkten och vilken kapacitet de använder).

En viktig skillnad mellan fast- och mobilt bredband vad gäller prismodellerna är alltså att priserna för mobila bredbandsabonnemang beror på den mängd data som ingår i abonnemanget, medan priserna på fasta bredbandsabonnemang istället styrs av den aviserade hastigheten. Ytterligare en skillnad mellan fast och mobilt bredband är att mobila bredbandstjänster alltid kräver mobiltäckning. Mobiltäckningen kan variera beroende på exempelvis belastning i cellen⁴.

3.1.2 Affärsmodeller i förändring

Efterfrågan på databaserade tjänster driver utvecklingen

En stor skillnad i användningen av mobiltelefoner under senare år är övergången från traditionella tjänster (främst telefonsamtal) till databaserade tjänster. Efterfrågan och betalningsviljan för de traditionella rösttjänsterna har minskat medan efterfrågan på data ökat. Detta har lett till att operatörerna förändrat sina prismodeller och numera som regel erbjuder fasta priser för röst och sms samt för en viss mängd data.

Operatörerna är inte längre ensamma om att leverera slutkundstjänster utan ses alltmer av konsumenter som en tillhandahållare av internetaccess. Konsumenten kompletterar med olika internettjänster, t.ex. Skype eller annan internettelefoni eller videotjänster såsom Netflix och Viaplay. Dessa tjänster kan konkurrera med operatörernas egna tjänster vilket ställer ytterligare krav på operatörernas förmåga att leverera nya tjänster till slutkunden.

Operatörerna konkurrerar inte bara med priserna på sina erbjudanden utan även genom innehållet och utformningen av sina abonnemang. Flera nya typer av erbjudanden har lanserats på den svenska mobilmarknaden under de senaste åren.

Fria strömmade tjänster

I PTS prisrapport 2014 beskrevs erbjudanden där mobilkunder får använda vissa tjänster utan att det påverkar datamängden.⁵ Vanligtvis innebär det att operatören erbjuder en viss innehållstjänst (t.ex. Netflix, Facebook eller Spotify) eller en viss typ av tjänstekategori/användning (t.ex. video eller musik)

⁴ En cell, när det rör sig om mobiltelefoni, är ett område i det mobila telenätet. Cellens geografiska område definieras som det område där en viss basstation har täckning.

⁵ Prisutvecklingen på mobiltelefoni och bredband 2014, PTS-ER-2015:6.

som inte belastar konsumentens datapott. Detta kan vara bra för konsumenter som till exempel är storanvändare av en viss tjänst och därmed kan utnyttja datamängden till något annat. På den svenska marknaden erbjuder Tre fri strömmad musik via tjänsterna Spotify, Deezer och Tidal.⁶ Erbjudandet är begränsat till 70 GByte musikstreaming ("dygnet runt i en månad"). Fri musikstreaming ingår automatiskt i alla Tres abonnemang så länge kunden surfar i operatörens svenska nät.

Möjlighet att spara datamängd

Det vanliga upplägget bland mobiloperatörerna är att oförbrukad datamängd går förlorad för konsumenten vid månads slut. Vid årsskiftet 2014/2015 introducerade den amerikanska operatören T-Mobile abonnemang där oförbrukad data sparas. I Sverige lanserade Telia i oktober 2015 möjligheten att använda outnyttjad surfpott nästa månad, om kunden väljer att teckna ett abonnemang med minst 12 GByte per månad.⁷ Upp till 100 GByte data kan sparas. Ett liknande upplägg har därefter presenterats av Vimla, där konsumenten har möjlighet att spara data, samtal eller sms. Till skillnad mot Telia så gäller Vimlas möjlighet att spara data samtliga abonnemang.

Slopade bindningstider

Tele2 var först i Sverige med att slopa bindningstiden för abonnemang som köps utan mobilterminal och under det senaste året har flera operatörer tagit bort bindningstiden på mobilabonnemangen. Hos alla de större svenska operatörerna går det nu att köpa mobiltelefoniabonnemang utan bindningstid om konsumenten väljer att inte köpa en terminal. Detta skiljer sig från den tidigare affärsmodellen som baserades på att kunden band upp sig till både abonnemang och terminal med avbetalning. Köp av mobiltelefon är förknippad med höga kostnader, vilket ofta leder till att konsumenten väljer en avbetalningslösning för mobiltelefonen. PTS anser att det finns fördelar i att inte vara bunden till en viss operatör för länge och om det finns möjlighet bör konsumenter därför välja ett erbjudande utan bindningstid.

Delad datapott

Det har blivit vanligare att operatörerna erbjuder abonnemang som kan delas mellan flera personer och enheter. Till exempel kan hela familjens mobiltelefoni- och bredbandsabonnemang samlas i ett "paraplyabonnemang"

⁶ <https://www.tre.se/privat/handla/erbjudanden/Slapp-musiken-fri/>

⁷ <https://www.telia.se/media/2015/10/01/telia-forst-att-lansera-surf-pott---ger-kunderna-mojlighet-att-spara-oanvnd-surf/7ab4cfeb-c08d-4bbf-90e2-5f0d147d0946>

hos en operatör till ett rabatterat pris. Med sådana abonnemang kan flera personer dela en gemensam datapott mellan sig och olika enheter (t.ex. mobiltelefon och surfplatta).

Byta mobil under bindningstiden

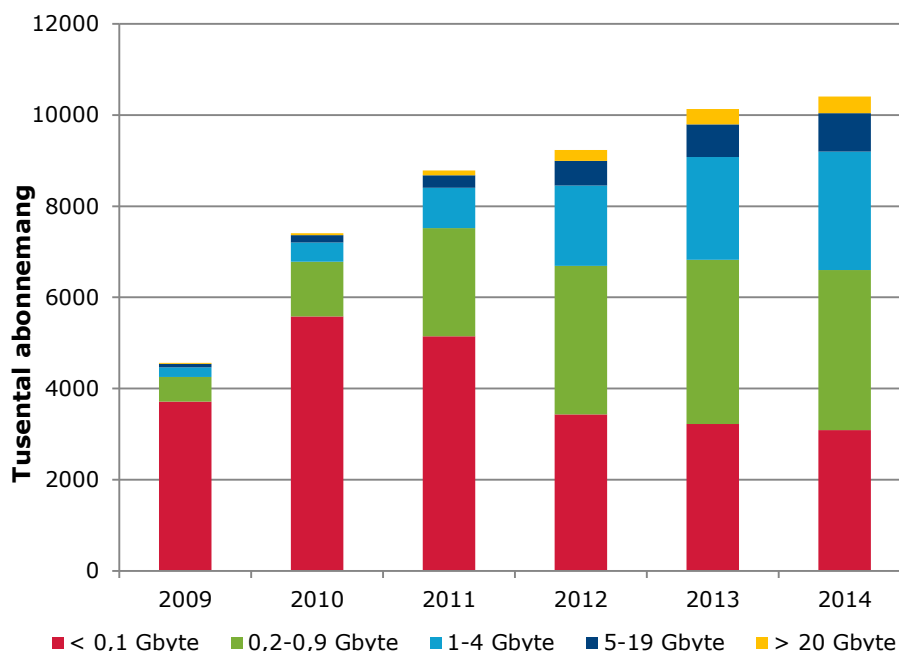
Telenor erbjuder sina kunder möjlighet att byta mobil under bindningstiden ("Telenor Change"). Förutsättningarna är att 50 procent av mobilens värde har avbetalats vid bytet och att det inte är för stort slitage på telefonen som byts in. Tele2 har lanserat ett erbjudande där kunden kan sälja sin gamla mobiltelefon och få rabatt på en ny telefon. Även Tre har en liknande kampanj ("Byt upp"), där det går att uppgradera mobiltelefonen för den som tecknar ett abonnemang med störst datamängd (50 GB). Det varierar mellan operatörerna hur bindningstiden påverkas av att man byter mobil.

3.1.3 Användningen av mobildata fortsätter att öka i Sverige

Användningen av mobildata är stor och växande i Sverige. Förbrukningen av mobildata bland privatpersoner har i genomsnitt ökat med 67 procent per år mellan 2009 och 2014. Under 2014 var genomsnittsförbrukningen per månad för ett privataffonnemang på fristående bredband 10,8 GByte och 1,9 GByte för ett privataffonnemang på mobilt bredband som tilläggstjänst.⁸

Dataanvändningen är ojämnt fördelad, även om gruppen som använder minst mobildata (<0,1 GByte per månad) minskar trendmässigt. Omkring 63 procent av abonnemangen använde mindre än 1 GByte per månad medan endast 4 procent använde över 20 GByte under 2014. En typisk användare förbrukade mellan 0,5 och 1 GByte per månad.

⁸ Svensk telemarknad första halvåret 2015, PTS-ER-2015:28.

Figur 2 Mobildataförbrukning 2009-2014

Källa: PTS, 2014

PTS har tidigare konstaterat att många konsumenter har svårt att uppskatta hur stor datamängd de använder per månad. Möjligheten för konsumenten att bilda sig en uppfattning om den egna dataförbrukningen har dock förbättrats genom t.ex. appar som mäter förbrukningen per månad. Innan en konsument ingår avtal om mobilt bredband är det viktigt att fundera på hur mycket data man faktiskt förbrukar. Det är också viktigt att undersöka vilken kostnad det innebär att uppgradera sitt abonnemang till en större datamängd.

3.1.4 Inlåsnings effekter

I rapporten *Konsumenternas situation på telekommarknaden – Omvärldsrapport 2014*⁹ har PTS med utgångspunkt i myndighetens vanligaste klagomål analyserat en rad rapporter som belyser konsumenternas situation, från svenska organisationer, nordiska systemmyndigheter och EU-rapporter.

Konsumentproblemen har sedan ställts mot ett antal trender som tagits fram för områdena telefoni och bredband. Myndigheten har sedan rankat problemen efter hur stor inverkan de kan komma att ha för konsumenterna de närmaste åren med hänsyn till trenderna. Överst på listan hamnar transparens, det vill säga

⁹ Konsumenternas situation på telekommarknaden – Omvärldsrapport 2014, PTS:ER-2014:27.

frågor om tydlig, korrekt och överskådlig information om tjänster, priser och villkor.

Jämfört med andra marknader så är det svårt för konsumenter att göra informerade val inom området elektronisk kommunikation. År efter annat intar telekombranschen en bottennotering i Konsumentverkets undersökning KMI (konsumentmarknadsindex). Tjänsterna är komplexa, svåra att begripa sig på och dessutom utvecklas så väl teknik som erbjudanden i snabb takt jämfört med många andra produkter och tjänster. En viktig skillnad mot många andra marknader är att konsumenter på marknaden för elektronisk kommunikation ofta blir uppbundna i längre avtal och att konsekvenserna därför blir värre av att välja fel.

Många vanliga konsumentproblem beror på svårighet att ta del av eller förstå information om bland annat priser och innehåll i erbjudanden. Det leder i sin tur till missnöje med den tjänst som köpts, t.ex. när tjänsten eller priset avviker från förväntan.

Efter problem med transparens kommer kvalitets- och marknadsföringsproblem. Dessa problem har toppat PTS klagomålsstatistik under en längre tid. På fjärde plats rankas problem i samband med operatörsbyte

I ovan nämnda rapport konstaterar PTS att det skulle vara lättare för konsumenter att ta sig ur avtal där de fått bristande eller felaktig information ifall det vore enklare att byta operatör. Detta skulle visserligen inte ta bort problemet med svårbegriplig eller bristande information, men det skulle åtminstone vara lättare att lösa problemen i efterhand. Många konsumenter ingår idag avtal om elektroniska kommunikationstjänster med en bindningstid på 24 månader. Om det visar sig att man köpt något annat än det man tänkt sig kan man välja på att antingen betala för bindningstiden som kvarstår, vilket blir ganska dyrt, eller så får man helt enkelt nöja sig med avtalet man ingått de närmaste två åren.

Enligt 5 kap 15 a § LEK får operatörerna ha maximalt 24 månaders bindningstid. Operatörerna måste även ha ett erbjudande om ett 12-månaders abonnemang. Bestämmelsen om avtal med maximalt 24 månaders bindningstid gäller i första hand för konsumenter, men också andra slutanvändare (föreningar, enskilda näringsidkare, organisationer) ska också erbjudas sådana avtal på begäran.

Som redan nämnts verkar PTS för att de maximala bindningstiderna ska förkortas, med anledning av att det är svårt för konsumenterna att göra medvetna val på telekommarknaden.

3.1.5 Nya regler om ett öppet internet och transparens

Det finns ett nytt regelverk på EU-nivå rörande rätten till ett öppet internet. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2120¹⁰. Nätneutralitetsregleringen, som till större del ska gälla från den 30 april 2016, syftar till att säkerställa att trafik över internet inte diskrimineras och att slutanvändares rätt till ett öppet internet bevaras. För att åstadkomma detta har uttryckliga rättigheter och skyldigheter utformats för slutanvändare, internetleverantörer och regleringsmyndigheterna.

Bland de nya reglerna finns en grundläggande rätt för slutanvändare att ta del av det innehåll, de tjänster och de applikationer de vill över sin internetanslutning. Rätten till valfrihet är central i regleringen och får inte inskränkas av internetleverantörer genom t.ex. begränsande avtalsvillkor eller affärsmetoder. Vidare kommer internetleverantörer endast tillåtas hantera trafik över internet under särskilda omständigheter och om vissa förutsättningar, som t.ex. icke-diskriminering, är uppfyllda. Dessutom införs nya krav på transparens kring upp- och nedladdningshastigheter samt tydligare rättigheter för slutkunder när tjänsten inte lever upp till vad som beskrivits.

PTS ska i egenskap av regleringsmyndighet på området säkerställa att reglerna följs och verka för en fortsatt god tillgång till icke-diskriminerande internetanslutningstjänster. PTS kommer att delta aktivt i BEREC:s arbete med att ta fram riktlinjer för hur tillsynen ska gå till i praktiken. Dessa riktlinjer väntas bli klara i augusti 2016.

I de nya reglerna finns även bestämmelser om transparens. Det handlar både om vilken information som leverantörer av internetjänster ska tillhandahålla och offentliggöra i avtal. PTS arbetar med att genomföra förordningens bestämmelser även i dessa delar.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2120 av den 25 november 2015 om åtgärder rörande en öppen internetanslutning och om ändring av direktiv 2002/22/EG om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster och förordning (EU) nr 531/2012 om roaming i allmänna mobilnät i unionen

3.2 Prisutvecklingen på fast bredband

3.2.1 Priskorg fast bredband för internationell prisjämförelse

Prisuppgifterna i detta avsnitt är hämtade från databasen *Broadband Internet Access Cost (BIAC) 2015*¹¹. Priserna är insamlade under februari 2015 och prisjämförelsen baseras på det billigaste månadspriset från ett urval av operatörer. Både rikstäckande och lokala erbjudanden (via t.ex. stadsnät) ingår i urvalet. Priserna inkluderar kampanjpriser. De operatörer som ingick i urvalet för Sverige 2015 var AllTele, Bahnhof, Bredband 2, Com Hem, Telenor (Bredbandsbolaget/Glocalnet) och TeliaSonera. Dessa aktörer hade tillsammans 91 procent av abonnemangen på privatmarknaden i juni 2015.¹²

Detta urval medför att ett stort antal abonnemang på fast bredband i Sverige inte finns med i denna rapport. Det gäller inte minst många s.k. gruppanslutningar, där fastighetsägare, samfälligheter eller föreningar slutit avtal med en bredbandsleverantör. I juni 2015 var knappt 562 000 internetabonnemang i Sverige del av en gruppanslutning, vilket motsvarade 18 procent av det totala antalet fasta bredbandsabonnemang på privatmarknaden. I många fall kan konsumenter med gruppanslutning endast välja en internetleverantör (exklusivitetsavtal) och bindningstiderna är relativt långa, ofta fyra till fem år. Priserna vid exklusivitetsavtal kan vara mindre än hälften av det pris som en enskild konsument skulle få betala för samma tjänst. PTS har inte tillgång till prisstatistik för erbjudanden via exklusivitetsavtal eftersom prisuppgifterna oftast inte är publikt tillgängliga.

I prisjämförelserna i detta avsnitt ingår inte erbjudanden som bara kan köpas tillsammans med andra tjänster, så som t.ex. fast telefoni eller tv. Prisutvecklingen för sådana sampaketerade erbjudanden beskrivs i avsnitt 3.3.2.

PTS har i denna rapport valt att endast inkludera abonnemang utan begränsning av datamängden, eftersom detta är standard för fasta bredbandsabonnemang i Sverige. Av den anledningen finns t.ex. inte erbjudanden från Island med i prisjämförelsen nedan. De flesta fasta bredbandsabonnemang som säljs i Sverige idag har en nedladdningshastighet på 100 Mbit/s eller mer. BIAC-databasen innehåller därför bara ett fåtal svenska abonnemang med lägre hastigheter än 100 Mbit/s. Beskrivningen av prisutvecklingen i avsnitt 3.2.2 fokuserar därför på abonnemang med 100 Mbit/s men den innehåller även jämförelser med abonnemang på 24 och 50 Mbit/s.

¹¹ van Dijk Management på uppdrag av EU-kommissionen

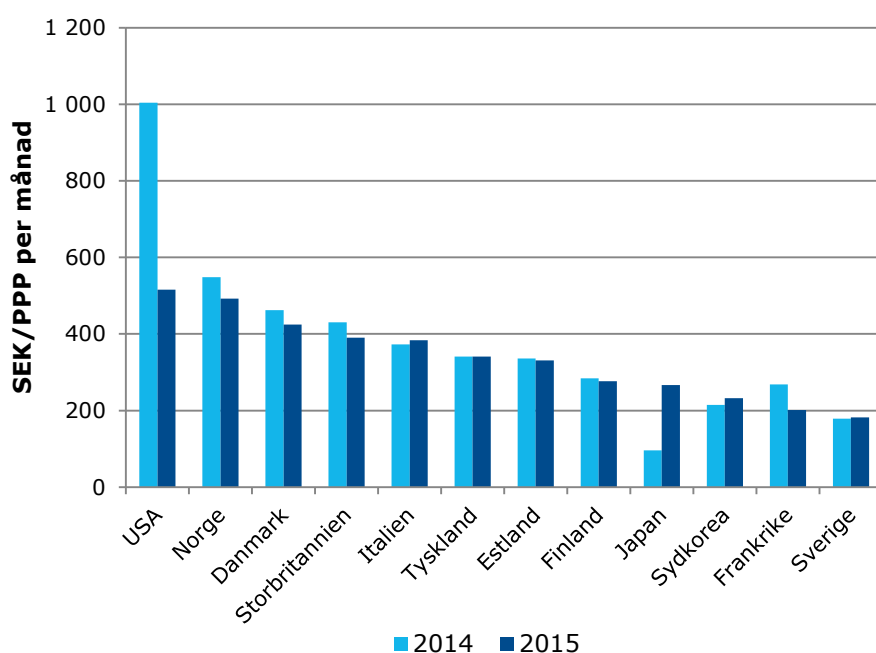
¹² Svensk telemarknad första halvåret 2015, PTS-ER-2015:28.

3.2.2 Internationell prisutveckling på fast bredband

Figur 3 nedan visar en jämförelse av det lägsta månadspriset på fast bredband med minst 100 Mbit/s överföringshastighet 2015 och 2014. Sverige hade det billigaste lägsta priset av alla länderna i urvalet 2015. Detta innebär att Sverige har förbättrat sin position sedan 2014, då Japan var billigare.

Det billigaste abonnemanget i Sverige med minst 100 Mbit/s i var i februari 2015 ett lokalt internetabonnemang via fiber från Bahnhof som kostade 182 kr per månad. Abonnemanget hade en relativt lång bindningstid, 18 månader, och när det inte var kampanj fanns en startavgift på 949 kr, vilket är relativt högt. Priset är en ökning från 179 kr, dvs. med 2 procent, jämfört med föregående år.

Figur 3 Lägsta månadspris på fast bredband 100 Mbit/s

Källa: PTS och BLAC, 2015

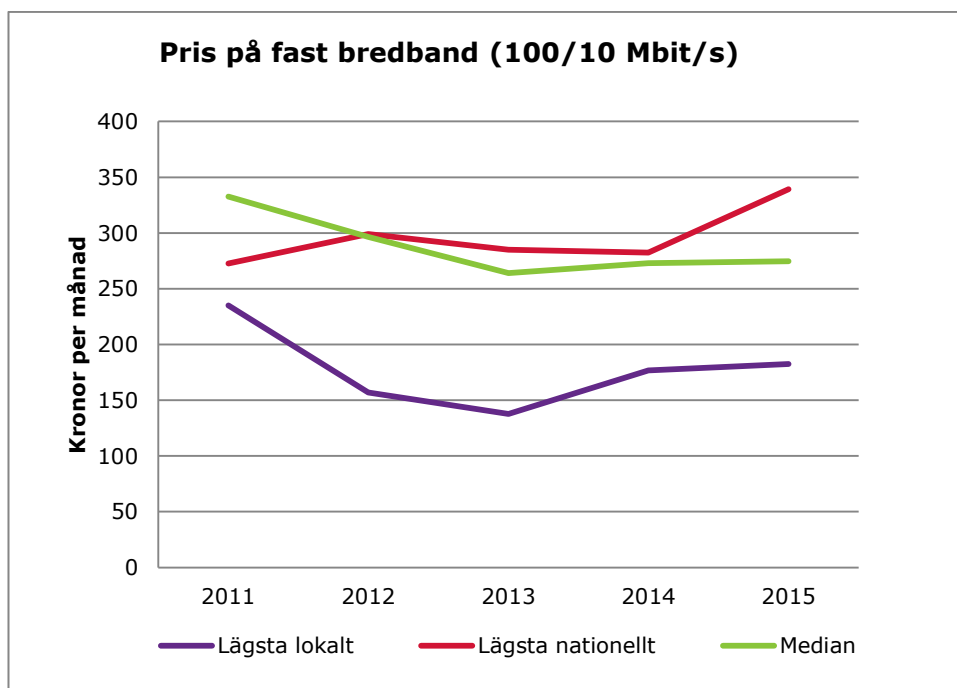
De flesta priser på fast bredband i Sverige är lokala (t.ex. kommun) eller mycket lokala (t.ex. fastighetsägare). Figur 4 visar prisutvecklingen för ett urval av lokala och rikstäckande abonnemang på fast bredband med 100 Mbit/s uppströms och 10 Mbit/s nedströms. Av figuren framgår att lägsta priset för lokala erbjudanden genomgående har varit lägre än lägsta priset för nationella erbjudanden under perioden. Figuren visar också att medianpriset för fasta

bredbandsabonnemang har legat stabilt runt 270 kr per månad de senaste tre åren.

Det har på senare år blivit vanligt att operatörer erbjuder symmetriska bredbandsabonnemang, dvs. med samma upp- och nedladdningshastighet (t.ex. 100/100 Mbit/s). Dessa abonnemang är i regel dyrare än asymmetriska abonnemang, som har lägre uppladdnings- än nedladdningshastighet (t.ex. 100/10 Mbit/s). Det billigaste bredbandsabonnemanget med symmetrisk hastighet 100 Mbit/s kostade 245 kr per månad i februari 2015. Medianpriset för symmetriska abonnemang med hastighet 100/100 Mbit/s var 341 kr per månad 2015. I dagsläget är det bara abonnemang via fiber som klarar av att leverera höga hastigheter symmetriskt.

Ökningen av lägsta priset för nationella erbjudanden det senaste året beror till största delen på att Tele2, som tidigare hade det billigaste nationella erbjudandet, inte längre erbjuder fiberabonnemang till privatpersoner. Det billigaste erbjudandet på 100 Mbit/s med nationell täckning i februari 2015 var ett bredbandsabonnemang via kabel-tv-nät hos Com Hem.

Figur 4 Prisutvecklingen i Sverige på fast bredband 100 Mbit/s

Källa: PTS och BLAC, 2015

Efterfrågan på fasta bredbandsabonnemang med lägre hastigheter är låg i Sverige idag och abonnemang med nedladdningshastigheter under 100 Mbit/s kan faktiskt vara dyrare vid nyteckning. Som nämnts ovan innehåller BIAC-databasen bara ett fåtal svenska abonnemang med mindre än 100 Mbit/s. Det billigaste abonnemanget med 24 Mbit/s kostade 362 kr per månad 2015 medan det billigaste med 50 Mbit/s kostade 292 kr per månad.

3.2.3 Pris för fiberanslutning av enfamiljshus

I juni 2015 fanns nästan 1,5 miljoner privata bredbandsabonnemang via fiber i Sverige, vilket är en ökning med 18 procent jämfört med föregående år.¹³ Ökningen av fiberabonnemangen under de senaste åren har framförallt berott på att allt fler enfamiljshus (villor) ansluts med fiber.

Inom ramen för Prisrapporten 2015 har PTS gjort en kartläggning av olika aktörers priser för fiberanslutning av villor. Prisuppgifterna har samlats in av Stelacon från oktober till november 2015 och därefter sammanställts av PTS. Studien omfattar 51 aktörer som fiberanslutit villor i under 2015. Både nationella operatörer och lokala stadsnät ingår i studien och tillsammans hade dessa aktörer verksamhet i samtliga Sveriges län (för deltagarförteckning, se bilaga 4.2). Årets studie är delvis en uppföljning av den kartläggning som PTS genomförde inom ramen för förra årets prisrapport.¹⁴

Vad ingår i anslutningspriset?

Årets studie bekräftar den bild som framkom i PTS prisrapport 2014, nämligen att det är stora skillnader i vad som ingår i olika aktörers erbjudanden. Priset som konsumenten betalar för att ansluta sin villa är i stor utsträckning beroende på hur mycket arbete, material och utrustning som ingår i erbjudandet. I uppgifterna som redovisas i detta avsnitt ingår inte priser för själva bredbandstjänsten (abonnemangsavgiften).

Följande ingick i alla erbjudanden i studien:

- Slang/rör
- Dragning av fiber fram till tomtgräns och på tomten

Följande är exempel på sådant som kan ingå i erbjudandet:

- Grävarbeten utanför tomtgränsen
- Grävarbeten på tomten

¹³ Svensk telemarknad första halvåret 2015

¹⁴ Prisutvecklingen på telefoni och bredband 2014 – PTS prisrapport 2014, PTS-ER 2015:6.

- Återställning efter grävning på tomten (ofta görs bara en grovåterställning)
- Håltagning i husets yttervägg
- Medicomvandlerare

Det interna nätverket (t.ex. wifi) ingick inte i priset hos någon aktör.

Vad påverkar priset som konsumenten betalar?

Utöver arbete, material och utrustning som ingår i operatörens erbjudande finns flera andra faktorer som kan påverka priset som konsumenten får betala för att fiberansluta sin villa. Några exempel på annat som kan påverka anslutningspriset tas upp nedan.

Befintlig kanalisation: I de flesta fall påverkades inte anslutningspriset av tillgång till befintlig kanalisation. En förklaring till detta kan vara att kanalisationen ofta är av bristande kvalitet och att grävning därför måste utföras ändå. Dock erbjöd runt 20 procent av aktörerna ett rabatterat pris om det redan finns kanalisation och i dessa fall blev anslutningspriset mellan 1 500 kr och 8 000 kr lägre för kunden.

Utbyggnadsområde: Där det fanns ett standardpris för fiberanslutning gällde detta i utbyggnadsområden (kampanjområden), dvs. de områden där fiberutbyggnaden för närvarande sker. Utbyggnadsområdena fanns oftast, men inte enbart, inom tätorter. Utanför utbyggnadsområden sker utbygganden oftast via offert, ibland baserad på full kostnadstäckning. Detta innebär som regel att priset blir avsevärt mycket högre än i utbyggnadsområden. Många aktörer i PTS studie (37 procent) erbjöd inte ens anslutning utanför utbyggnadsområden och andra som gjorde det menade att kunderna oftast tackar nej av kostnadsskäl. En aktör angav att det högsta pris som accepterats var 110 000 kr.

Efteranslutning: Fem aktörer uppgav att de inte hade något särskilt pris för kunder som vill ansluta en villa i ett utbyggnadsområde efter att en kampanj slutförts. Bland de resterande 46 aktörerna uppgav ungefär hälften att efteranslutningspriset var detsamma som standardpriset och den andra hälften att det kostade mer än vid en första förfrågan. Extrakostnaden varierade mellan 500 kr och 20 000 kr och var i genomsnitt ca 6 500 kr.

Bindningstid: I de allra flesta fall behövde inte kunden binda upp sig för ett bredbandsabonnemang vid fiberanslutning. Där bindningstid förekom låg

tidsperioden mellan 12 och 24 månader, utom i ett fall där den var hela 120 månader. De tre billigaste erbjudandena i kartläggningen krävde bindningstid.

Nätavgift: I drygt 30 procent av erbjudandena ingick en månadsavgift som kunden måste betala till nätägaren efter att villan har fiberanslutits. Den lägsta avgiften var 40 kr per månad och den högsta 795 kr per månad. Genomsnittsavgiften låg runt 160 kr per månad.

Bredbandsstöd: Några av aktörerna i studien hade fått statligt eller kommunalt bredbandsstöd för att ansluta villor med fiber. I dessa fall rörde det sig framförallt om hus utanför tätorter. Anslutningspriserna för sådana kunder var inte nödvändigtvis låga men rimligtvis ändå billigare än vad som hade varit fallet utan bredbandsstöd.

Kostnader för återställning av kommunal mark: Operatörerna förväntas ersätta kommunen för den ekonomiska skada som anläggningsarbeten medför. Återställningskostnader kan definieras som ”alla de kostnader som debiteras från kommunen i samband med att en aktör vill förlägga bredband i kommunal mark.”¹⁵. Enligt en undersökning av Bredbandsforum fanns det stora skillnader i återställningskostnader mellan olika kommuner. Hur stor återställningskostnaden är för operatörerna påverkar i slutändan det pris som konsumenterna får betala.

ROT-avdrag: Enligt Skatteverket får man bara göra avdrag för den del av arbetet som sker på den egna tomten. I praktiken handlar det om grävarbetet och arbetet för att borra igenom väggen.

Markförhållanden och avstånd i utbyggnadsområdena spelar också roll för vilket pris som kan erbjudas. Områden med större avstånd och oförmånliga förhållanden är mer kostnadskrävande att bygga ut och där blir det ofta dyrare anslutningspriser för kunderna. Den enskilda villans avstånd till närmaste kopplingskåp eller brunn, d.v.s. den punkt varifrån operatörer behöver dra fiberkabeln för att ansluta huset, kan på liknande sätt påverka priset. Hur många hushåll som finns i utbyggnadsområdet samt hur många av dessa som väljer att ansluta sig (anslutningsgrad) är andra faktorer som ofta spelar roll för priset.

Olika typer av erbjudanden

För att kunna jämföra priser i fallstudien har aktörernas erbjudanden delats in i tre typer beroende på innehållet i erbjudandet.

¹⁵ Bredbandsforum (2015), Kommunala återställningskostnader – Jordnära beslut på lokal nivå.

”Allt ingår”: 14 aktörer, bl.a. TeliaSonera, angav att deras standardpris omfattade så gott som allt arbete och material som behövs för att fiberansluta en villa. I dessa erbjudanden ingick, förutom grävning fram till tomtgränsen, slang/rör och dragnings av fiber, även grävarbeten på kundens tomt, återställning efter grävning på tomt, håltagning i husets yttervägg och medieomvandlare. Ingen nätavgift tillkom för kunden.

”Utan grävning”: 20 aktörer hade erbjudanden där standardpriset inte omfattade grävarbete på kundens tomt och återställning efter grävarbete på tomten. Ingen nätavgift tillkom för kunden i dessa erbjudanden.

”Utan grävning med nätavgift”: 12 aktörer erbjöd ett standardpris som varken inkluderade grävarbeten eller återställning av grävning på tomt och där nätavgift tillkom utöver anslutningspriset.

Alla erbjudanden: De sammanlagt 51 aktörer som ingår i fallstudien och deras standarderbjudanden kallas nedan för ”alla erbjudanden”. Här ingår även fem aktörer vars erbjudanden inte kunde passas i någon av tre nämnda kategorierna.

Standardpris för fiberanslutning

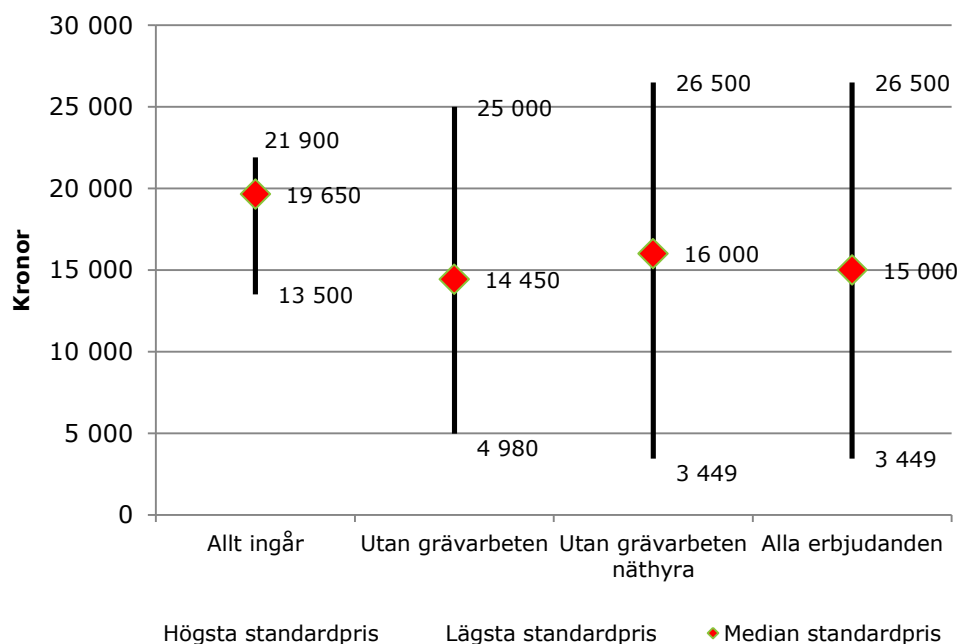
I undersökningen blev aktörerna tillfrågade om vilket standardpris¹⁶ de hade för fiberanslutning av villor (se Figur 5). Resultatet redovisas nedan fördelade på de ovan nämnda typerna av erbjudanden samt för alla erbjudanden i studien sammantagna. Det bör betonas att aktörernas priser i vissa fall kan vara både högre och lägre än standardpriset. Ofta kostar det t.ex. mer att fiberansluta en villa i glesbygden.

- *”Alla erbjudanden”*: Medianpriset var 15 000 kr medan det lägsta standardpriset för ett erbjudande var 3 449 kr och det högsta 26 500 kr.
- *”Allt ingår”*: Medianpriset var 19 650 kr, det lägsta standardpriset för ett erbjudande uppgick till 13 500 kr och det högsta till 21 900 kr.
- *”Utan grävarbete”*: Medianpriset var 14 450 kr. Det lägsta standardpriset på ett erbjudande uppgick till 4 980 kr och det högsta till 25 000 kr. Priset utan grävarbete var alltså runt 5000 kr lägre än för erbjudanden där grävarbeten ingår.
- *”Utan grävarbete med nätavgift”*: Denna kategori av erbjudanden hade både det billigaste och det dyraste anslutningspriset i kartläggningen.

¹⁶ I undersökningen definierades standardpriset som det normalpris aktören har för anslutning av villa i ett utbyggnadsområde. Standardpriset var oftast kopplat till en avgränsad tidsperiod.

Medianpriset låg på 16 000 kr, det lägsta priset för ett erbjudande uppgick till 3 449 kr och det högsta till 26 500 kr.

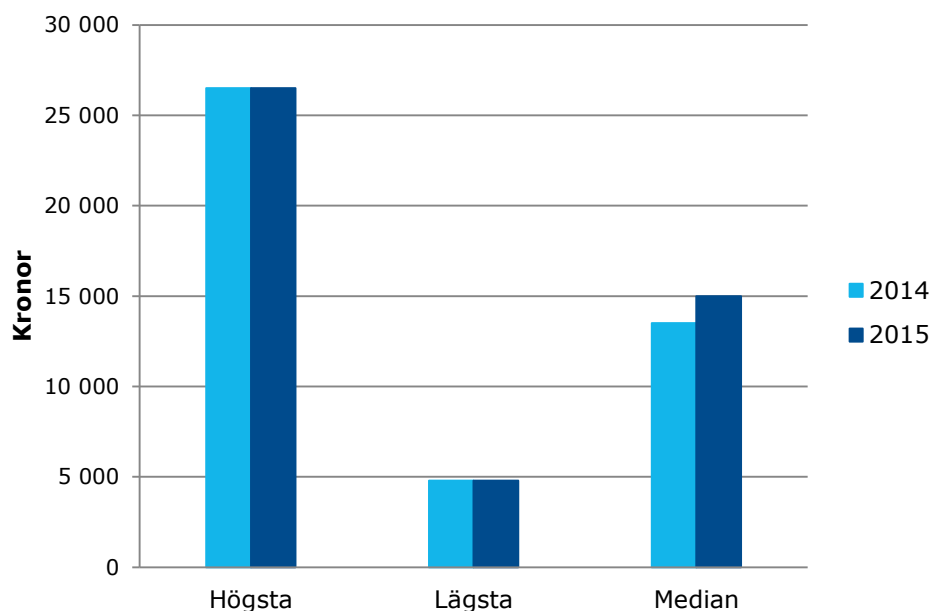
Figur 5 Standardpris för fiberanslutning av villa 2015

Källa: PTS, 2016

3.2.4 Prisutvecklingen för fiber till villa

När PTS gjorde urvalet av aktörer till studien 2015 var en av målsättningarna att inkludera så många aktörer som möjligt från 2014 års kartläggning, i syfte att kunna jämföra prisutvecklingen. Några aktörer som var med i studien 2014 hade dock inte anslutit några villor under 2015 och dessa exkluderades därför i 2015 års studie. PTS har därför prisuppgifter för både 2014 och 2015 när det gäller 35 aktörer. Prisutvecklingen för dessa aktörer illustreras i Figur 6 nedan. Det högsta och det lägsta standardpriset var oförändrat mellan 2014 och 2015 men medianpriset ökade med 11 procent, från 13 500 till 15 000 kr. Av de 35 aktörer som var med båda åren uppgav sju aktörer att de hade höjt standardpriset sedan 2014. Ingen uppgav att de hade sänkt priset.

Figur 6 Utveckling av standardpriset för fiber till villa

Källa: PTS, 2016

Bland samtliga 51 aktörer som var med i 2015 års kartläggning svarade 15 (27 procent) att de hade höjt standardpriset sedan förra året medan ingen uppgav att de hade sänkt standardpriset. Trenden mot högre anslutningspriser för villor bekräftades av flera operatörer i de intervjuer som genomfördes. Ett skäl som angavs för prishöjningen var att operatörerna tidigare hade dragit fiber till villor i mer lättutbyggda områden och att de områden som nu återstår är mer kostnadskrävande. Ökad efterfrågan på fiber från villahushåll var en annan faktor som nämndes av operatörerna som förklaring till prishöjningar.

Aktörerna i studien fick också frågan om de upplevde att det fanns ”flaskhalsar” som hindrade fiberutbyggnaden till villor. Många aktörer upplevde att det var brist på gräventreprenörer, fibersvetsare och annan expertkompetens. Även tillståndsgivning och handläggningstider för bredbandsstöd nämndes av många aktörer som hinder för fiberutbyggnaden.

3.2.5 Konsumentaspekter: Fortsatt stor ökning av antalet frågor och klagomål rörande fiberanslutningar

Som framgår av avsnitten ovan skiljer sig priserna åt mycket beroende på var man bor och vilken typ av fiberanslutning som konsumenten tecknar avtal om. Antalet frågor och klagomål som inkommit till PTS om fiberanslutning ökade

med 40 procent till 318 mellan 2014 och 2015. Av dessa rörde den största andelen tillgänglighet och möjligheten att få fiber. Den näst största andelen handlade om avtal om fiber.

Det ökade antalet frågor och klagomål beror delvis på den snabba utbyggnad som skett av fiber till enfamiljshus, men kan även antas visa på svårigheten för konsumenter att göra informerade val när de står inför att ingå avtal om fiberanslutning. Informationen kan ibland vara både bristfällig och svårbegriplig för en konsument.

Anslutningspriserna varierar, som tidigare nämnts, mellan olika kommuner och ofta även mellan olika områden inom kommunen. Möjligheten att få fiber till ett visst pris beror således mycket på var man bor. I praktiken finns ofta bara ett eller ett fåtal erbjudanden att välja mellan. Det begränsade antalet möjliga fiberleverantörer har genererat en del frustration bland konsumenterna, vilket avspeglas i de konsumentklagomål som kommit in till PTS under 2015. Det kan också vara svårt för konsumenter att jämföra erbjudandena i de fall flera alternativ finns. Aktörernas olika affärsmodeller innebär olika priser och inlåsnings effekter för konsumenterna, t.ex. i form av nätavgifter och olika långa bindningstider. PTS reglerar inte vilka priser som operatörerna får ta ut av slutkunder men det finns regler för vilken information som måste finnas i avtalsvillkoren samt om längsta bindings- och uppsägningstid.

Avtal om fiberanslutning tecknas ibland fall mellan fiberleverantören och en samfällighet, bostadsrättsförening eller fastighetsägare. I de fallen är det inte säkert att slutkunden blir part i avtalet.

PTS ger inte råd kring vilken operatör eller vilka erbjudanden konsumenterna bör acceptera. Konsumenter som vill ha råd eller veta vad man bör tänka på inför avtalsingående om fiberanslutning eller elektroniska kommunikationstjänster kan kontakta Telekområdgivarna.¹⁷

Frågor som en konsument bör tänka på vid fiberanslutning av villa

Nedan följer några exempel på frågor som en konsument bör tänka på vid fiberanslutning:

- Vad ingår i anslutningspriset av fiber till villa?
- Vad ingår inte i priset? Vad (t.ex. grävarbeten) förväntas konsumenten göra själv?

¹⁷ <http://telekomradgivarna.se/>

- Tillkommer andra avgifter så som nätavgift efter att anslutningspriset är betalt?
- Kan ROT-avdrag användas för anslutningen?
- Hur lång är bindningstiden och hur går det till om man skulle vilja byta internetleverantör?
- Vad är priset på bredbandstjänsten och eventuellt fast telefoni och tv?
- Hur stor är totalkostnaden d.v.s. summan av anslutningspriset, eventuella andra kostnader som grävarbeten, nätavgift och abonnemangsavgift över 10 år? Jämför olika erbjudanden (om det finns flera).

Telekområdgivarna har tagit fram fler frågor som en villaägare bör ta ställning till.¹⁸ Det finns även information på Bredbandsforums webbplats.¹⁹

3.3 Sampaketerade tjänster

3.3.1 Olika former av sampaketering

Sampaketering (engelska: *bundling*) innebär att flera tjänster säljs tillsammans i ett ”paket”. Begreppet kan avse flera olika typer av tjänstepaket.

Sampaketerat med elektroniska kommunikationstjänster: Den traditionella innebörden av ”sampaketering” är att två eller flera elektroniska kommunikationstjänster säljs tillsammans som ett erbjudande. Konsumenten får som regel endast en räkning och ett rabatterat pris jämfört med vad det skulle kosta att köpa de ingående tjänsterna separat.

Paket med två tjänster (t.ex. fast telefoni och fast bredband) benämns ofta *double play*, medan erbjudanden med tre tjänster (t.ex. fast telefoni, fast bredband och tv) kallas *triple play*. I flera EU-länder är det vanligt med sampaketeringar som innehåller fyra eller t.o.m. fem tjänster, men detta är ovanligt i Sverige.

Antalet sampaketerade abonnemang i Sverige uppgick till 1,7 miljoner i juni 2015 och 48 procent av alla fasta bredbandsabonnemang var del av en sampaketering vid denna tidpunkt. TeliaSonera, Com Hem och Telenor hade tillsammans 85 procent av alla sampaketerade abonnemang i juni 2015.

Enligt vissa definitioner betraktas även abonnemang på mobila samtals- och datatjänster som en i form av sampaketering (nämligen mobil telefoni och

¹⁸ <http://telekomradgivarna.se/telefoni-bredband--tv/fiberanslutning>

¹⁹ <http://www.bredbandsforum.se/bredband-till-villa>

mobilt bredband). Detta är en mycket vanlig form av tjänstepaket i Sverige och många andra länder.

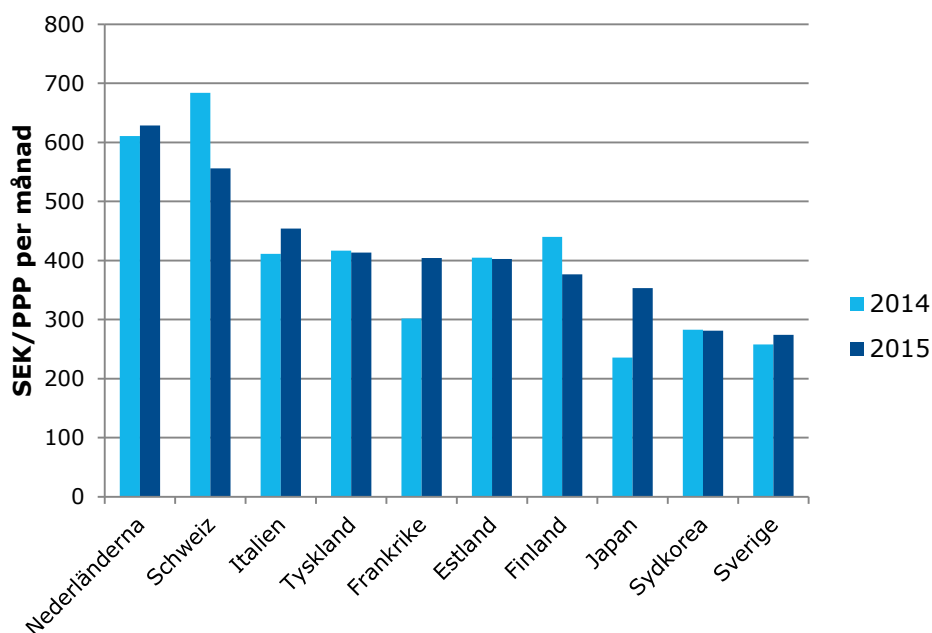
Sampaketering med innehållstjänster: De senaste åren har sampaketering av abonnemang med musik-, video- och andra innehållstjänster så som Netflix, HBO Nordic och Spotify ökat markant och de flesta stora mobiloperatörer erbjuder nu någon form av sådana erbjudanden. Denna form av erbjudanden behandlas till viss del i avsnitt 3.2.1.

I avsnitt 3.3.2 nedan behandlas endast sampaketering av elektroniska kommunikationstjänster och mer specifikt tjänster via fasta nät. Prisutvecklingen för abonnemang med mobil telefoni och data beskrivs i avsnitt 3.6. Uppgifterna är hämtade från BIAC 2015. För några av länderna i jämförelsen fanns bara enstaka erbjudanden med i databasen.

3.3.2 Prisutvecklingen på sampaketerade tjänster

Fast bredband och fast telefoni är den vanligaste formen av sampaketering på den svenska marknaden, med 773 000 abonnemang i juni 2015.

Figur 7 Lägsta månadspris för fast bredband och fast telefoni

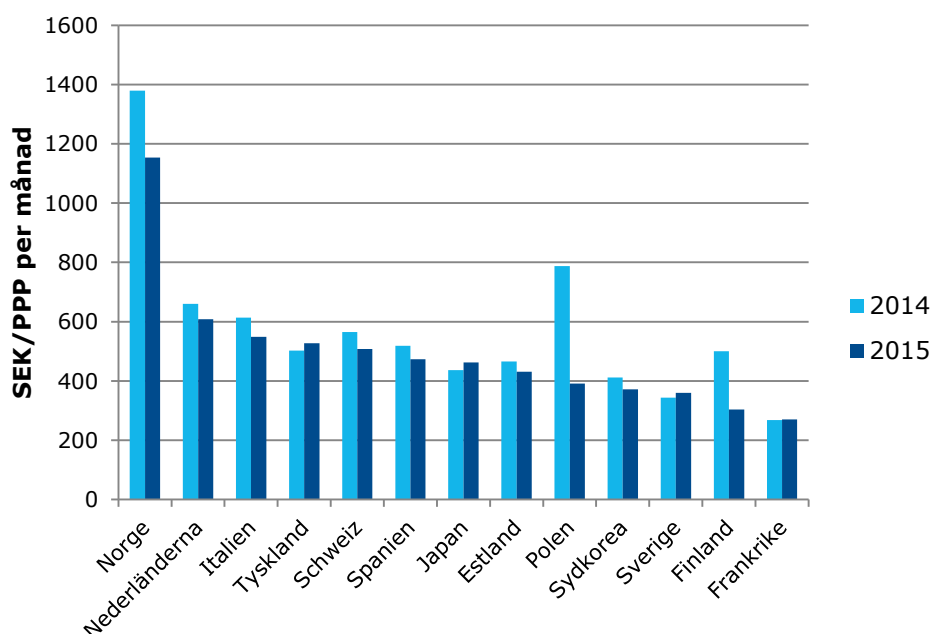
Källa: PTS och BIAC, 2015

Sverige hade det billigaste lägsta priset för erbjudanden med fast bredband om minst 100 Mbit/s och fast telefoni i februari 2015 (se Figur 7). Året innan var Sverige näst billigast efter Japan. Ett lokalt erbjudande från Bahnhof hade det lägsta priset: 274 kr per månad. Detta är en ökning från lägsta priset 258 kr per månad 2014 för ett erbjudande hos Bahnhof.

Fast bredband, fast telefoni och tv: Näst vanligast i Sverige är erbjudanden med fast bredband, fast telefoni och tv. I juni 2015 fanns 571 000 sådana smpaketerade abonnemang. När det gäller tv-tjänsten specificerar BIAC:s metodologi bara att det mest grundläggande kanalutbudet ska ingå i urvalet av erbjudanden. Detta innebär att t.ex. antalet kanaler kan skilja sig mycket mellan olika länder och operatörer. Därmed blir det vanskligare att jämföra priser på olika *triple play*-erbjudanden är t.ex. priser på paket med fast bredband och telefoni, där de ingående tjänsterna är mer likvärdiga.

Sverige var det tredje billigaste landet för erbjudanden med fast bredband om minst 100 Mbit/s, fast telefoni och tv i februari 2015 (se Figur 8). Året innan hade Sverige det näst billigaste erbjudandet. Det lägsta svenska priset var 360 kr per månad för ett lokalt erbjudande från Bahnhof. Detta är en ökning från 344 kr per månad 2014, även då med Bahnhof.

Figur 8 Lägsta månadspris för fast bredband, fast telefoni och tv

Källa: PTS och BLAC, 2015

3.3.3 Konsumentaspekter av sampaketering

Sampaketering kan i många fall innebära en lägre total kostnad för kunden. Det kan också vara fördelaktigt med en enda faktura och en kundtjänst för flera tjänster. I PTS individundersökning 2015 framgår t.ex. att en ganska vanlig anledning till att byta operatör är just för att det finns erbjudanden med sampaketerade tjänster.

Det kan vara krångligt och ofördelaktigt att byta eller säga upp en av de sampaketerade tjänsterna. En indikation på att så är fallet är den stora andelen sampaketerade ip-telefoniabonnemang som aldrig används. I juni 2015 användes aldrig telefonitjänsten i runt 30 procent av fallen där konsumenter köpt ett ip-telefoniabonnemang tillsammans med andra tjänster.²⁰

För konsumenterna är det också en risk att få alla tjänster levererade av samma operatör eftersom det kan vara svårt att bryta ett sampaketerat abonnemang om kunden t.ex. är missnöjd med en av tjänsterna. Därför är formuleringarna i avtalet extra viktiga när man ska teckna sampaketerade abonnemang. Sampaketering kan även minska överskådligheten och göra det svårare för konsumenten att jämföra olika erbjudanden. I de flesta fall blir tjänsterna var för sig dyrare än totalkostnaden för ett sampaketerat abonnemang, men i de fall där det inte går att köpa tjänsterna enskilt från operatören går det inte heller att räkna ut hur stor rabatten egentligen är.

När man väljer en sampaketerad tjänst är det viktigt att undersöka vad det skulle kosta att, om möjligt, köpa tjänsterna separat och hur det fungerar om man skulle vilja byta leverantör för en eller fler av tjänsterna. Just för sampaketering är det ännu viktigare med möjlighet att enkelt byta, eftersom det är flera tjänster och därmed svårare att tillgodogöra sig information om tjänsternas egenskaper. Dessutom kan avtalens löptid vara olika. PTS verkar för kortare bindningstider, vilket behandlas i avsnitt 3.1.5.

Det finns ett lagförslag inom EU som föreslår att om en av tjänsterna i ett ”paket” räknas som elektronisk kommunikationstjänst, så ska övriga tjänster automatiskt omfattas av regler om uppsägning och byten för sådana, även om övriga tjänster inte är elektroniska kommunikationstjänster enligt regelverket. PTS ser mycket positivt på detta och förordar ett sådant förslag inom ramen för en pågående översyn av styrande direktiv på området.

²⁰ Svensk telemarknad första halvåret 2015, PTS-ER-2015:28.

3.4 Mobilt bredband

3.4.1 Prisutvecklingen för mobilt bredband

Alla prisuppgifter för mobilt bredband som fristående tjänst (t.ex. via laptop eller surfplatta, där endast datatrafik ingår) baseras på data från Teligen. Kampanjpriser ingår inte i prisuppgifterna. Erbjudanden från åtminstone de två största operatörerna i varje land ingår. För Sveriges del finns abonnemang från TeliaSonera, Telenor och Tele2. Dessa operatörer hade tillsammans 66 procent av abonnemangen på den svenska privatmarknaden i juni 2015. Noterbart är att inga abonnemang från Hi3G (med varumärkena Tre och Hallon), som har flest privataabonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst i Sverige²¹, finns med i Teligens databas.

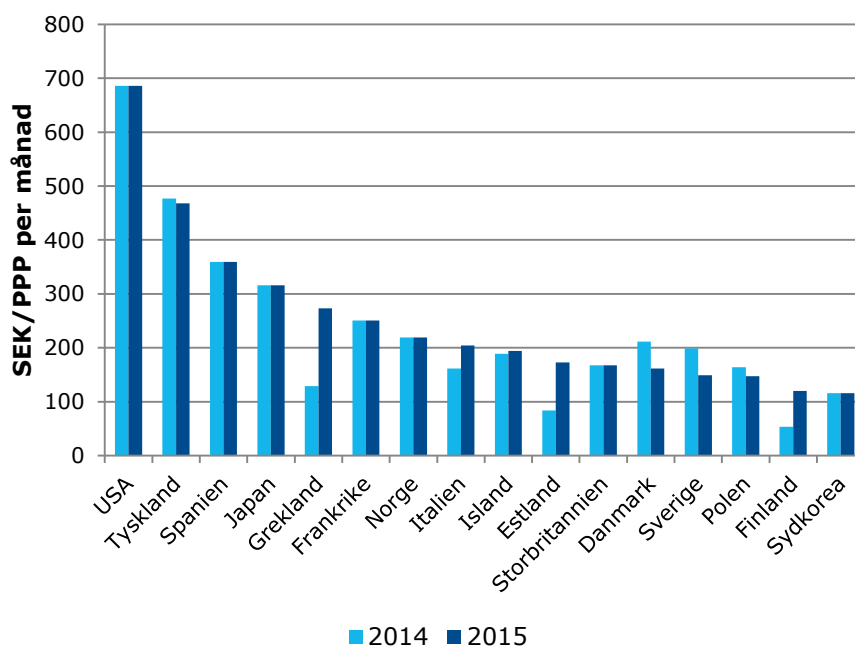
I detta avsnitt ingår inte mobilt bredband som är sampaketerat med andra tjänster så som fast bredband.

I Teligens databas finns inte större priskorgar än 10 GByte per månad men korgen med 10 GByte data är den som stämmer bäst med svenska konsumenters användarmönster. Den genomsnittliga mängden förbrukad data per månad för ett privataabonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst var 11,2 GByte i juni 2015.²²

Figur 9 nedan visar en internationell jämförelse av det lägsta månadspriset på mobila bredbandserbjudanden med minst 10 GByte data per månad. Sverige hade det fjärde billigaste erbjudandet under 2015, vilket kan jämföras med 9:e plats 2014. Värt att notera är det billigaste abonnemanget i Finland inte bara var billigare än det i Sverige, utan även hade obegränsad datamängd. Det lägsta priset i Sverige hade ett abonnemang från Tele2 som kostade 149 kr per månad 2015. Detta är en minskning med 25 procent jämfört med föregående år, då ett abonnemang från Telenor för 199 kr var billigast. Det billigaste svenska abonnemanget 2015 innehöll trots prisminskningen mer data (20 GByte) än det billigaste 2014 (15 GByte).

²¹ Svensk telemarknad första halvåret 2015, PTS-ER-2015:28.

²² Ibid.

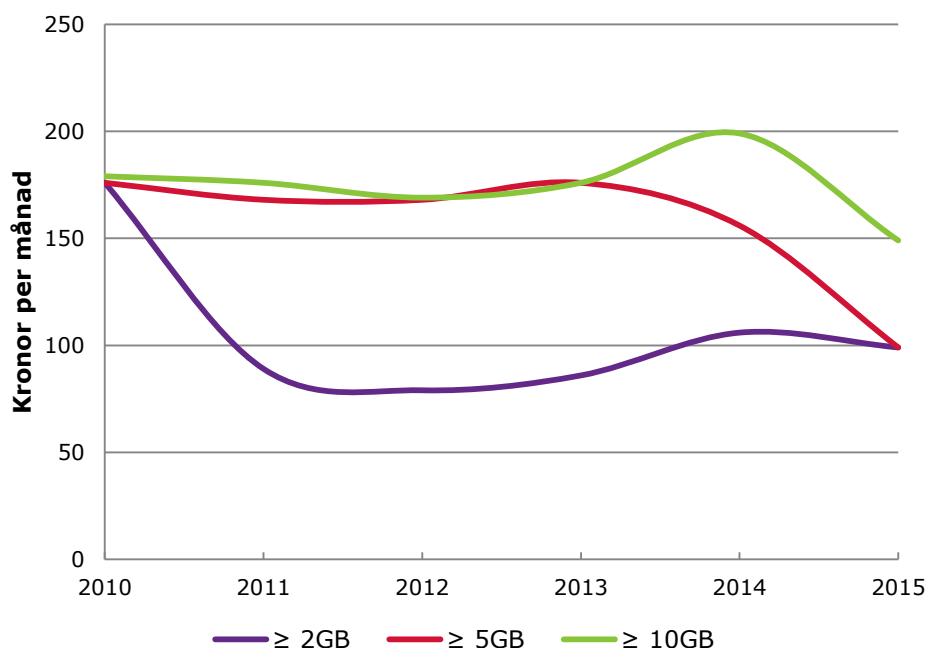
Figur 9 Lägsta månadspris på mobilt bredband (fristående tjänst) 10 GByte

Källa: PTS och Teligen, 2015

För erbjudanden med 5 GByte per månad hamnar Sverige på andra plats av 15 länder, vilket är en förbättring från 2014 då det svenska abonnemanget var det nionde billigaste. Under 2015 fanns det billigaste abonnemanget i Sverige hos Tele2 och kostade 99 kr. Jämfört med året innan är det en minskning med 37 procent. Även då hade Tele2 det billigaste erbjudandet.

Det billigaste svenska abonnemanget med en datamängd om minst 2 GByte per månad 2015 var samma Tele2-abonnemang som var billigast i kategorin 5 GByte. Priset på det billigaste erbjudandet har minskat med 7 procent jämfört med 2014, då ett erbjudande från Telia med 3 GByte per månad var billigast. Det billigaste svenska abonnemanget 2015 innehöll alltså mer data (5 GByte) och kostade mindre än det billigaste erbjudandet året innan. Det svenska erbjudandet hade tredje lägst pris bland 15 länder 2015, vilket är något bättre än 2014, då Sverige hade det fjärde lägsta priset.

Figur 10 visar utvecklingen av lägstapriset för svenska abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst med minst 2, 5 och 10 GByte per månad.

Figur 10 Prisutvecklingen för mobilt bredband (fristående tjänst) i Sverige

Källa: PTS och Teligen, 2015

Teligen's databas innehåller bara ett fåtal abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst med mer än 10 Gbyte per månad. PTS har därför gjort en kompletterande kartläggning av priserna på svenska abonnemang med större datamängder. Resultatet redovisas i Tabell 1. I tabellen redovisas abonnemangens ordinarie pris per månad. Rabatterat pris i början av abonnemangsperioden ingår således inte.

Abonnemang på ca 20 GByte kostar som lägst 149 kr och som högst 299 kr. För nästa abonnemangsnivå (40-50 GByte) är prisspannet mellan 249 och 399 kr. Endast Tele2 och Tre erbjuder mobilt bredband över 40 GByte. Prissättningen varierar mellan operatörerna, och det är t.ex. möjligt att köpa ett abonnemang på 100 GByte av Tele2 till samma pris som ett 40 GByte-abonnemang från Tre (där strömmad musik dock inte påverkar datamängden). Den konsument som vill uppgradera sitt abonnemang från 20 till 40 GByte betalar i genomsnitt 100 kr. Fördubblad datamängd innebär alltså inte fördubblat pris för konsumenten. Operatörernas prissättning visar snarare att ju större dataabonnemang man köper desto lägre blir snittpriset per GByte.

Värt att nämna är att operatören Net1 erbjuder 4G-abonnemang med obegränsad datamängd för 299 kr per månad. Abonnemanget är dock begränsat så tillvida att operatören kan strypa hastigheten vid ”oansvarsfull användning”, vilket bl.a. innebär att konsumentens surfarande överskrider en viss datamängd.

Tabell 1 Prisjämförelse av svenska abonnemang på mobilt bredband (fristående)

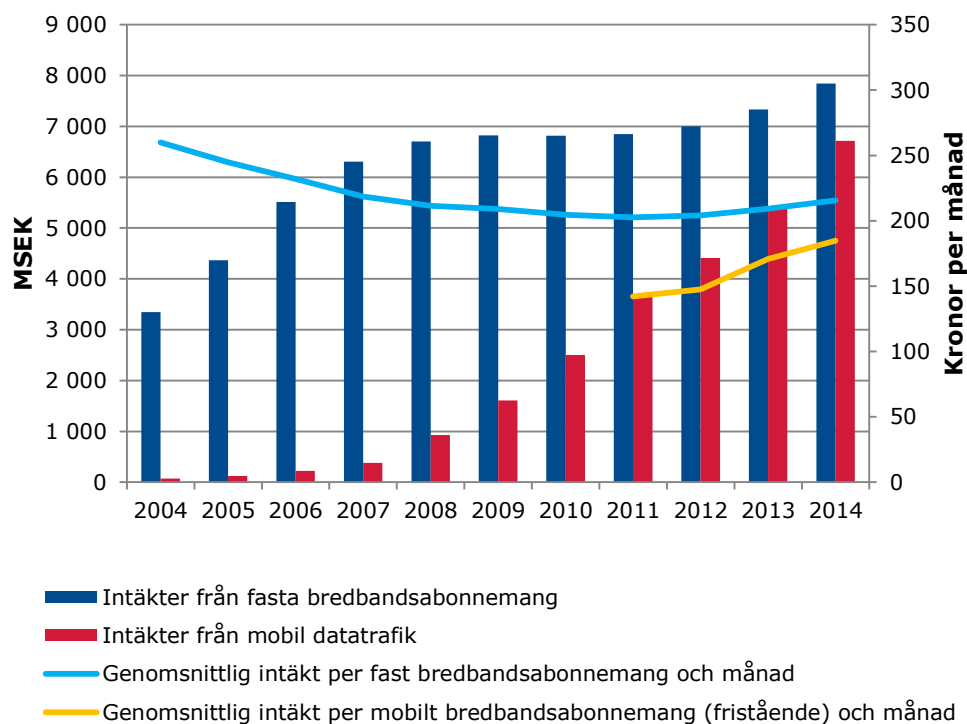
Operatör	15-25 GByte/mån		40-50 GByte/mån		60-100 GByte/mån	
	Datapott	Pris (kr)	Datapott	Pris (kr)	Datapott	Pris (kr)
Tre (Hi3G)	15	219	40	399	60	499
Tele2	20	149	50	249	100	399
Telia	20	199	40	299		
Telenor			40	249		
AllTele	20	295	40	395		
Bredbandsbolaget (Telenor)	20	299	40	395		
Hallon (Hi3G)	20	149				
Halebop (TeliaSonera)	25	199				

Källa: Operatörernas hemsidor

3.5 Intäktsutveckling för fasta och mobila bredbandsabonnemang

Intäkterna från både fast och mobilt bredband ökar trendmässigt i Sverige. Genomsnittsintäkten för ett abonnemang på fast bredband var 216 kronor per månad under 2014, en ökning med 6 kronor jämfört med året innan.²³ Den genomsnittliga intäkten för ett abonnemang på mobilt bredband som fristående tjänst (t.ex. via dongel eller router) var 185 kr per månad 2014, vilket är en ökning med 14 kronor sedan 2013. Medan genomsnittsintäkten från mobila bredbandsabonnemang har ökat kontinuerligt så långt tillbaka som PTS samlat in statistik, har genomsnittsintäkten från fasta bredbandsabonnemang på senare år börjat öka igen efter en tidigare nedåtgående trend. En förklaring till detta trendbrott skulle kunna vara den ökade försäljningen av abonnemang med höga hastigheter (som typiskt sett är dyrare) samt att operatörer uppgraderat hastigheten hos befintliga abonnemang och i samband med detta höjt månadsavgiften.

²³ Intäkterna i detta avsnitt redovisas i löpande priser

Figur 11 Intäkter från fasta och mobila bredbandsabonnemang 2004 - 2014

Källa: PTS, Svensk telemarknad 2014

3.6 Prisutveckling för mobila samtals- och datatjänster

3.6.1 Genomsnittsanvändaren för mobila samtals- och datatjänster

Enligt Svensk telemarknad första halvåret 2015²⁴ talade privatkunder genomsnitt 60 mobilsamtal per månad. Genomsnittsanvändaren skickade vidare 100 sms och 3 mms per månad. Den genomsnittliga mängden datatrafik per abonnemang och månad för mobilt bredband som tilläggstjänst (i praktiken en smart telefon) uppgick till 2,8 Gbyte för privatkunder.²⁵

3.6.2 Priskorgar för mobila samtals- och datatjänster

Alla internationella prisuppgifter för mobila samtals- och datatjänster (via mobiltelefon) är hämtade från Teligen. Månadspriset inkluderar abonnemangsavgifter, användningstillägg (t.ex. minutkostnader för samtal och kostnader för sms), anslutningsavgifter utslaget på tre år samt avgifter för datatrafik. Kostnaderna tar hänsyn till vilken tid på dygnet tjänsterna används

²⁴ Svensk telemarknad första halvåret 2015, PTS-ER-2015:28.

²⁵ Ibid.

och i vilket nät samtalet termineras m.m. Kampanjpriser ingår inte. De svenska operatörerna som ingår i urvalet är TeliaSonera och Tele2, vilka tillsammans hade 65 procent av abonnemangen på privatmarknaden i juni 2015.²⁶

I denna rapport har PTS har valt att använda OECD:s priskorgar (se tabell 3 nedan). Mer detaljerad information om urval och priskorgar finns på OECD:s hemsida²⁷. Priskorgen för en användare som ringer 100 mobilsamtal, skickar 140 sms och använder 2 Gbyte data per månad är den korg som stämmer bäst överens med det genomsnittliga användarmönstret i Sverige.

Tabell 2 OECD:s priskorgar för mobila samtals- och datatjänster

Samtal	SMS	Datamängd (GByte)
30	100	
100	140	0, 0,5 och 2
900	350	0, 2

3.6.3 Internationell prisutveckling för mobila samtals- och datatjänster

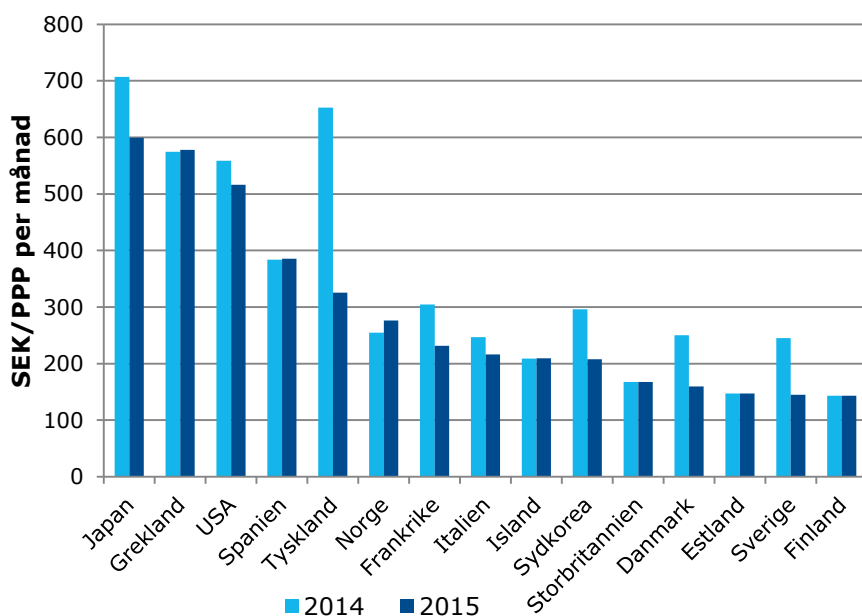
I Figur 12 visar det lägsta priset för erbjudanden som motsvarar korgen med 100 samtal, 140 sms och 2 GByte data per månad. Sverige har förbättrat sin placering jämfört med femteplatsen 2014 och endast Finland hade ett billigare erbjudande än Sverige 2015. Det finska abonnemanget hade till skillnad från det svenska obegränsad mängd data.

Det lägsta priset i Sverige var 145 kr per månad för ett abonnemang hos Tele2 (Comviq fastpris 1 GByte, där 1 GByte extra surf köpts till). Priset var 41 procent billigare än föregående år, då ett annat erbjudande från Tele2 (Comviq) var det billigaste abonnemanget i Sverige.

²⁶ Svensk telemarknad, första halvåret 2015, PTS-ER-2015:28.

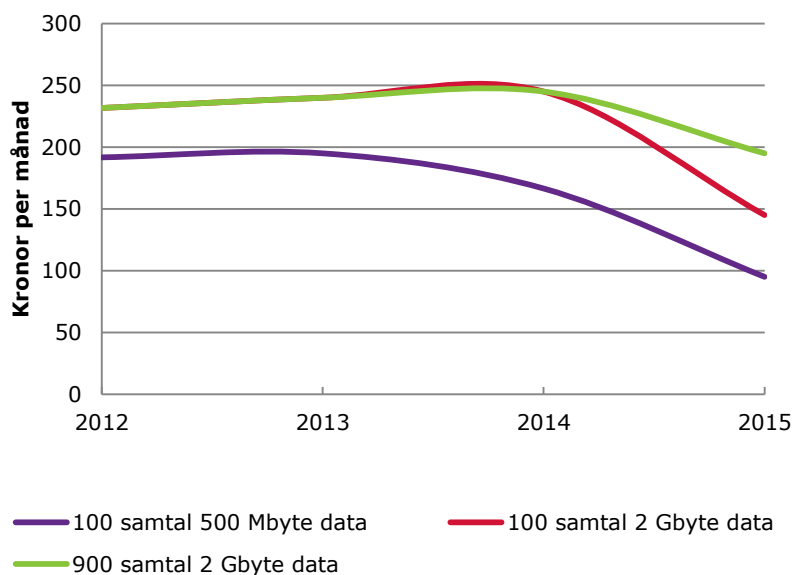
²⁷ <http://www.oecd.org/sti/broadband/48242089.pdf>

Figur 12 Lägsta månadspris på mobilabonnemang med minst 2 GByte och 100 samtal

Källa: PTS och Teligen, 2015

Fastprisabonnemang ("flat rate") är nu den dominerande formen av mobilabonnemang i Sverige och många andra länder. I 23 av OECD:s 34 medlemsländer var fastprisabonnemang det billigaste alternativet för erbjudanden med minst 100 samtal, 140 sms och 2 GByte data. Motsvarande antal 2014 var 22 länder år och året innan dess 10 länder.

Figur 13 Prisutvecklingen för mobila samtals- och datatjänster i Sverige 2012-2015

Källa: PTS och Teligen, 2015

Figur 13 ovan visar prisutvecklingen för de billigaste svenska abonnemangen på mobila samtals- och datatjänster. Sedan 2014 har priserna gått ned mellan 20 och 43 procent. Under 2015 var det abonnemang hos Tele2 (Comviq) som var de billigaste erbjudandena i alla tre kategorier. Det billigaste erbjudandet med minst 100 samtal och 500 Mbyte data per månad (95 kr) var samma abonnemang som det billigaste med 100 samtal och 2 GByte data per månad (145 kr). Prisskillnaden beror på att extra data har köpts till för att få 2 GByte. På liknande sätt innehåller det billigaste abonnemanget med 900 samtal och 2 GByte (195 kr) i själva verket mer data än det billigaste för 100 samtal och 2 GByte (där 1 Gbyte extra data har köpts till). Detta är inte särskilt förvånande. Prisdifferentieringen på mobilabonnemang sker idag utifrån hur mycket data som ingår. Operatörerna erbjuder oftast ett stort eller obegränsat antal samtal och sms i sina mobilabonnemang.

Statistiken visar också att det kan vara billigare för konsumenten att köpa ett abonnemang med t.ex. 1 GByte data per månad och sedan köpa till 1 GByte extra data än att köpa ett abonnemang med 2 GByte data per månad.

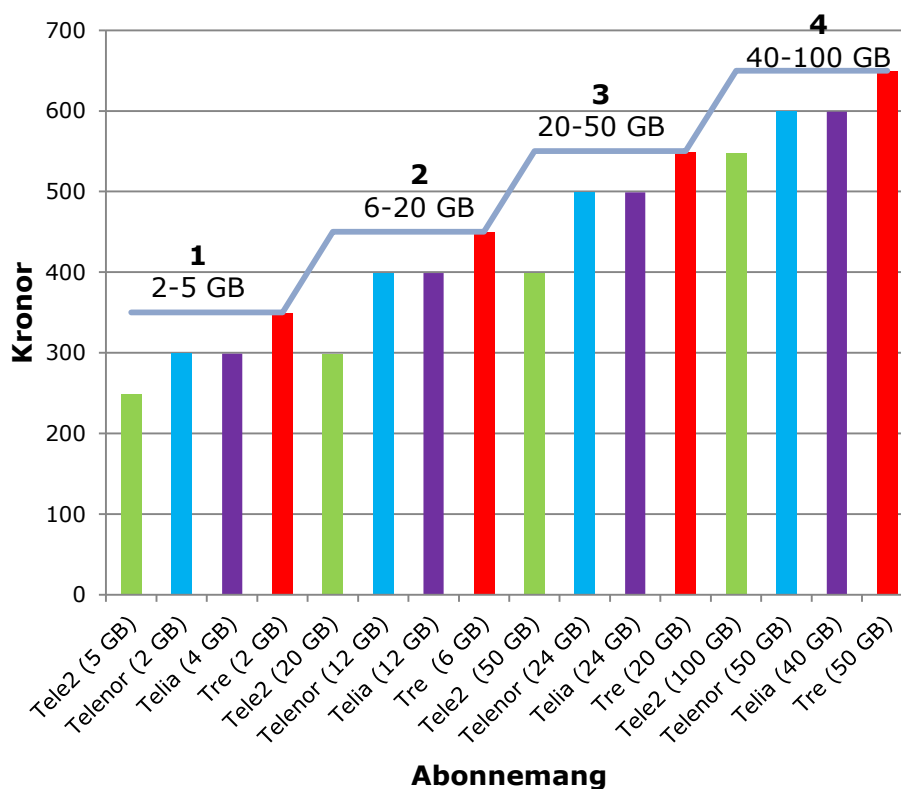
Numera är det ovanligt i Sverige att operatörer säljer mobila samtals-tjänster utan att någon mobildata ingår i abonnemanget. I Teligens databas för 2015

finns inte heller några rena samtalsabonnemang hos svenska operatörer. Antalet privata abonnemang på enbart mobila samtalstjänster har nästan halverats under de senaste sju åren. I juni 2015 fanns ca 2,5 miljoner abonnemang i Sverige, vilket är en nedgång med 8 procent jämfört med året innan. Mot bakgrund av detta redovisas inte prisutvecklingen för rena samtalsabonnemang i den här rapporten.

3.6.4 Prisjämförelse av svenska operatörers mobila samtals- och datatjänster

PTS har gjort en jämförelse mellan de fyra största mobiloperatörerna (Telia, Tele2, Tre, Telenor) och deras fastprisabonnemang.²⁸ Jämförelsen visar på relativt stora skillnader i prissättning av den månatliga datamängd som inkluderas i abonnemangen. Grundförutsättningen är att samtliga operatörers fastprisabonnemang har obegränsat antal samtal och sms/mms, och inkluderar inte tilläggstjänster. Jämförelsen exkluderar eventuella rabatter som erbjuds en inledande period efter att abonnemanget tecknats. Operatörerna paketerar tjänsterna utifrån ett liknande koncept i fem nivåer, från liten dataförbrukning till storanvändaren, dock varierar det mellan operatörerna vad som räknas in i detta. För samtliga operatörer gäller att ju mer mobildata kunden köper desto billigare blir priset per GByte. Det blir missvisande att räkna ut ett snittpris för dessa operatörer eftersom prismodellerna skiljer sig åt men generellt kan sägas att Tele2 erbjuder lägre priser och en högre datamängd, medan Tre har något högre priser än övriga operatörer. Hos Tre, Telia och Telenor är högsta datamängden 40-50 GByte. I Figur 14 redovisas operatörernas abonnemang och priser från 2 GByte, uppdelade på fyra datamängdsnivåer.

²⁸ Jämförelsen genomfördes i december 2015 och januari 2016, med operatörernas prislister som underlag.

Figur 14 Pris på mobila samtals- och datatjänster hos de största operatörerna i Sverige

Källa: PTS, operatörernas hemsidor

Enligt PTS individundersökning 2015 är abonnemang på mobila samtals- och datatjänster med en datamängd mellan 2-5 GByte vanligast (33 procent), följt av 6-20 GByte (20 procent) och <1 GByte (19 procent). Endast 7 procent har ett abonnemang med mer än 20 GByte. Det kan tilläggas att mer än 20 procent av respondenterna inte visste hur mycket data som ingick i deras abonnemang.

Det bör tilläggas att operatörernas abonnemangspriser inte enbart beror på datamängd. Ytterligare en parameter i jämförelsen är att operatörerna på olika sätt har räknat in mobiltelefon och bindningstid vid köpet av abonnemang. Som tydligast blir detta i en jämförelse mellan Tre och Tele2 vid köp av abonnemang samt en ny mobiltelefon på avbetalning under 24 månader.²⁹

²⁹ Mobiltelefonen som användes vid jämförelsen var en Iphone 6S Plus, som fanns att köpa hos samtliga operatörer.

Tele2 erbjuder en månadsavbetalning på mobilen till samma pris oavsett vilken storlek på abonnemang man väljer. Tre har däremot en progressiv rabattmodell, som innebär att ju dyrare abonnemanget är (och ju mer data som ingår) desto mer rabatt får kunden på mobiltelefonen. Med terminalen inräknad blir skillnaden mellan de två operatörernas abonnemang på 50 GByte ytterst liten: 668 kr per månad hos Tele2 och 669 kr per månad hos Tre.

Pris för att köpa extra mobildata

Om datamängden till ett mobilabonnemang tar slut finns möjlighet att köpa mer data. Enligt Individundersökningen 2015 hade knappt en av tre köpt mer data under de senaste 6 månaderna. Mängden data som finns att köpa till varierar mellan operatörerna. En jämförelse av operatörernas (Telia, Tele2, Telenor och Tre) prislistor gjordes av PTS i december 2015. Telenor och Tele2 erbjuder 1-10 GByte, Tre 1-20 GByte och Telia 1-100 GByte. Att köpa till 1 GByte kostar mellan 69 – 99 kr. Precis som för mobilabonnemangen så blir det billigare per GByte ju större datamängd man köper. 10 GByte extra data kostar 20 – 30 kr/GByte, 20 GByte ungefär 17 kr/GByte och kostnaden för 100 GB är ca 2,5 kr/GByte. Värt att notera är att för storanvändare av data så är det betydligt billigare att teckna ett abonnemang hos Telia med 0,5 GByte och köpa till 100 GByte än att teckna ett abonnemang med en surfpott på 40 GByte hos Telia, eller ett abonnemang med 100 GByte hos Tele2.

Hos vissa operatörer går det att abonnera på extrasurf till ett mer förmånligt pris än om man köper extra data vid ett enstaka tillfälle. Hallon erbjuder konsumenten att löpande köpa extra data till rabatterat pris.

3.6.5 Prisutveckling på internationella roamingtjänster

Enligt PTS Individundersökning 2015 hade 72 procent av svenskarna som rest inom EU använt mobilen för samtal.³⁰ Av samma undersökning framgår att 84 procent av svenskarna hade använt mobilen för att skicka sms inom EU. Individundersökningen visar också att allt fler svenskar använder internet via mobilen under utlandsvistelser. Runt 41 procent svarade att de surfar med mobilen ofta eller ibland när de reser inom EU. Motsvarande siffra för 2013 var 23 procent.

Priserna för att använda mobiltelefonitjänster utomlands har reglerats på EU-nivå sedan 2007. Regleringen innebär att det finns bestämmelser för hur mycket samtals-, sms- och datatjänster får kosta när man befinner sig i en annan operatörs nät (s.k. roaming). Pristaken har därefter sänkts kontinuerligt enligt en viss trappa. Dessa priser kallas med ett gemensamt namn för

³⁰ Svenskarnas användning av telefoni och internet – PTS individundersökning 2015, PTS-ER-2015:29.

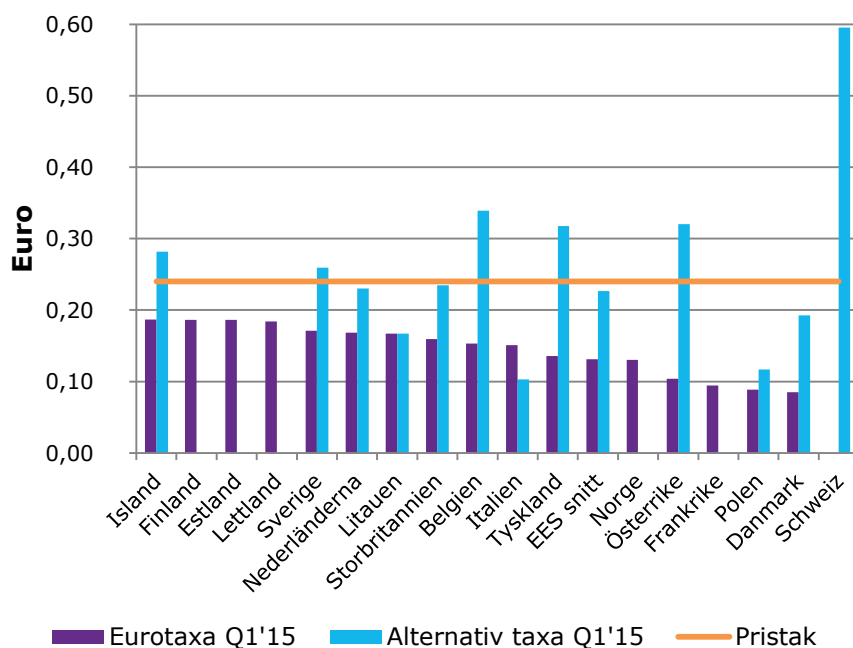
eurotaxa. Förutom den reglerade eurotaxan för olika typer av roamingtjänster kan abonnenten välja att komma överens med sin operatör om ett annat pris, här kallat alternativa taxor. Med alternativ taxa avses priser som gäller i Europa som erbjuds av operatörerna utöver de reglerade roamingpriserna (eurotaxan). Det kan till exempel handla om ett erbjudande att betala ett fast pris för roaming per dag och då få utnyttja en eller flera typer av tjänster upp till ett visst belopp. En annan typ av erbjudande på marknaden är att konsumenten får utnyttja en eller flera typer av roamingtjänster till samma pris som hemma i Sverige om man betalar en högre startavgift per samtal. Med hjälp av statistik från BEREC har PTS analyserat prisbilden för denna typ av tjänster och jämfört med föregående års priser. Statistiken baseras på uppgifter som inhämtats från de största mobiloperatörerna i samtliga EU-länder. PTS kan konstatera att alla reglerade svenska priser ligger under det lagstadgade takpriset. Det genomsnittliga priset för utgående roamingsamtal med alternativ taxa överstiger däremot pristaket.

Reglerna för internationell roaming inom EU kommer att ändras under de kommande åren, med anledning av en ändrad EU-förordning. Syftet med regleringen är att avskaffa tilläggsavgifter för roaming inom EU per den 15 juni 2017. Konsumenter ska således inte debiteras några tilläggsavgifter utöver det nationella slutkundspriset för samtal, sms och data oavsett var de befinner sig inom unionen. Konsumenterna ska ha rätt till en *skälig användning* enligt de nya reglerna, vilket innebär att de får använda en viss mängd samtal, sms och data enligt nationella priser. Vad som ska utgöra skälig användning är ännu inte fastlagt. PTS ska i egenskap av regleringsmyndighet säkerställa att reglerna följs och årligen informera kommissionen om tillämpningen av dem. PTS kommer nu, via arbete inom BEREC, att bidra till arbetet med att ta fram underlag på uppdrag av kommissionen.

Priserna för utgående roamingsamtal

Under första kvartalet 2015 kostade det ca 51 procent mer att ringa roamingsamtal för en svensk konsument som valt en alternativ taxa, jämfört med den reglerade eurotaxan (se Figur 15). Detta är en ökning sedan motsvarande kvartal 2014. Även 2015 ligger genomsnittspriset för de alternativa taxorna över den reglerade eurotaxan. För den genomsnittlige konsumenten lönar det sig alltså inte att välja en alternativ taxa för sina roamingsamtal för konsumenter.

Figur 15 Genomsnittligt pris per minut för roamingsamtal inom EU

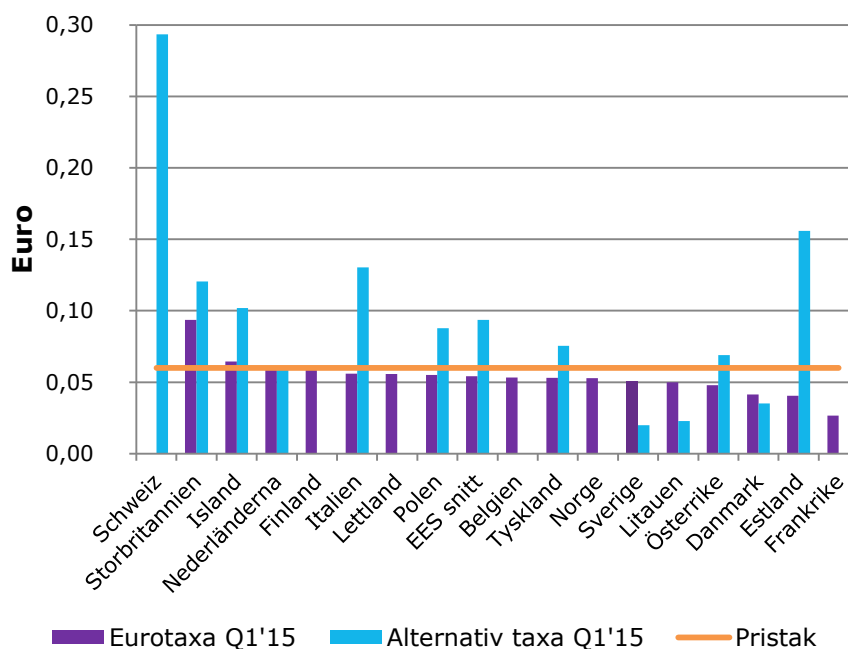

Källa: BEREC, 2015

Priserna för att skicka roaming-sms

För en kund hos en svensk operatör innebär det en lägre kostnad att skicka roaming-sms med en alternativ taxa jämfört med det genomsnittliga priset med eurotaxan (se Figur 16 nedan). Under samma period för 2014 låg de alternativa taxorna för roaming-sms i nivå med eurotaxan, och under 2013 kostade de alternativa taxorna ca 30 procent mer. Det har således blivit mer förmånligt att anta ett erbjudande om en alternativ taxa än den lagstadgade eurotaxan.

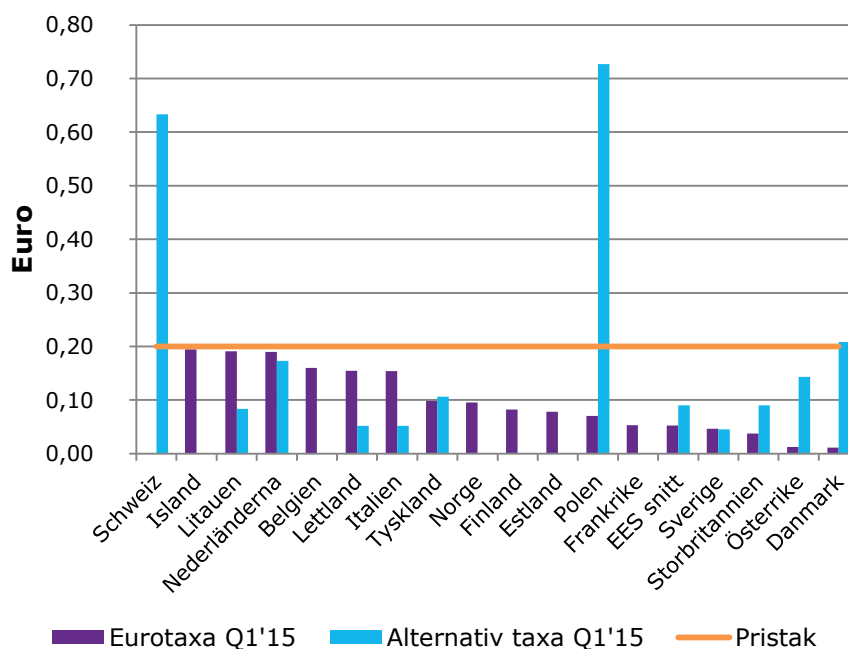
Figur 16 Genomsnittligt pris per roaming-sms inom EU

Källa: BEREC, 2015

Priserna för roamingdatatjänster

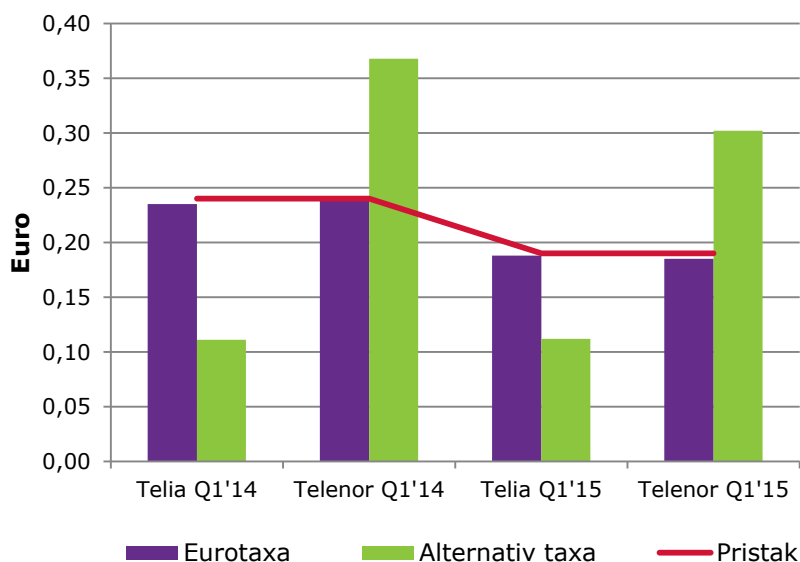
En svensk konsument betalar ungefär lika mycket för roamingdatatjänster enligt de alternativa taxorna och eurotaxan (se Figur 17). Jämfört med första kvartalet 2014 har kostnaderna för eurotaxan och alternativtaxan minskat med 45 respektive 77 procent.

Figur 17 Genomsnittligt pris på roamingdata inom EU

Källa: BEREC, 2015

Roamingsamtal hos svenska operatörer

Figur 18 nedan visar priserna för svenska konsumenters utgående roamingsamtal med svenska operatörer inom Europa för första kvartalet 2014 och 2015. För Tele2 fanns inte uppgifter tillgängliga när rapporten skrevs och Tre har inte någon alternativ taxa och därför ingår inte dessa operatörer. Telenor är liksom i förra årets rapport fortsatt dyrast med sin alternativa taxa som överstiger såväl avgiftstaket som den reglerade eurotaxan. PTS kan kostatera att konsumenter som gjort aktiva val och tecknat särskilda avtal med operatörerna i genomsnitt betalar mer för dessa tjänster än om de inte tecknat avtal.

Figur 18 Jämförelse av eurotaxan, alternativa taxor och avgiftstaket

Källa: BEREC 2015

Anledningen till att roamingtjänster ofta är dyrare är att kunden inte befinner sig i sin operatörs hemmanätverk och att operatören därför måste betala den utländska operatör vars nätverk kunden använder.

Värt att nämna är att Telia i december 2015 tog bort roamingavgifterna för samtal, sms, mms och surf i Norden och Baltikum. Erbjudandet gäller för svenska abonnenter och innebär att abonnemangets prislista är giltigt även utanför landsgränserna.³¹

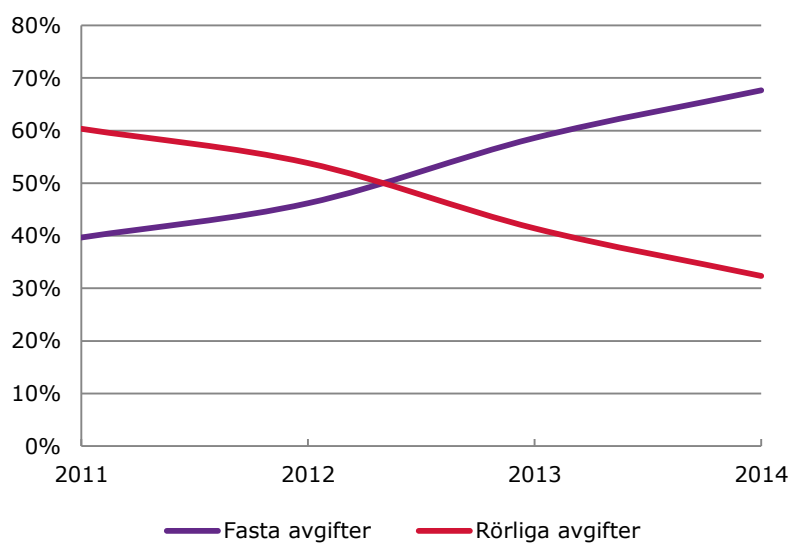
3.6.6 Intäktsutveckling för mobila samtals- och datatjänster

I detta avsnitt redovisas utvecklingen av operatörernas intäkter för mobila samtalstjänster. Operatörernas intäkter utgörs av priset på erbjudandet (exkl. moms) multiplicerat med antalet sålda erbjudanden.

³¹ http://www.telia.se/privat/aktuellt/surfasomhemma?intcmp=hero1_surfasomhemma
Gäller i Danmark, Finland, Norge, Estland, Lettland och Litauen.

Priset på ett erbjudande har ofta en del som är rörlig, d.v.s. som ökar eller minskar beroende på hur mycket tjänsten används. Ett exempel är pris per samtalsminut. Många priser på erbjudanden har också en fast del, d.v.s. priset är oberoende av hur mycket tjänsten används. Ett exempel på detta är fast pris på data upp till en viss gräns, t.ex. 4 GByte.

Figur 19 Intäkter från mobilabonnemang: andel fasta och rörliga avgifter

Källa: PTS, Svensk telemarknad 2014

På privatmarknaden ökade mobiloperatörernas intäkter från fasta avgifter med 22 procent, från 11,2 miljarder kronor 2013 till 13,7 miljarder kronor 2014. Samtidigt minskade intäkterna från rörliga avgifter med 17 procent, från 7,9 miljarder kronor till 6,5 miljarder kronor. Mellan 2013 och 2014 steg de fasta avgifternas andel av de totala intäkterna på privatmarknaden från 59 procent till 68 procent. Anledningen till denna intäktsutveckling är att allt fler kunder har gått över till mobilabonnemang som har ett fast pris för användning (upp till ett visst kapacitetstak), t.ex. ”fria samtal och sms, 2 GByte data”. Denna typ av prisplaner är sedan flera år standard hos mobiloperatörerna och har ersatt prismodeller med rörliga avgifter för samtal, sms, mms och data.

4 Bilagor

4.1 Växelkurser

I denna rapport har PTS valt att använda samma metod och källor för köpkraftsjustering som Teligen använder för t.ex. OECD:s publikationer. De nominella växelkurser som ligger till grund för beräkningarna är hämtade från Oanda (oanda.com) och baseras på ett genomsnitt för perioden 1 februari - 31 augusti 2015. Dessa snittkurser har sedan köpkraftskorrigerats med hjälp av senast tillgängliga prisnivåer från OECD (augusti 2015). Växelkurserna för varje land som ingår i studien framgår av tabellen nedan.

Land	Valuta	SEK/PPP
Danmark	DKK	1,0633
Estland	EUR	14,3969
Finland	EUR	8,9981
Frankrike	EUR	10,0624
Grekland	EUR	12,9972
Island	ISK	0,0590
Italien	EUR	10,7563
Japan	JPY	0,0792
Nederländerna	EUR	9,8505
Norge	NOK	0,9160
Polen	PLN	4,9239
Schweiz	CHF	6,0863
Spanien	EUR	11,9974
Storbritannien	GBP	11,1846
Sverige	SEK	1,0000
Sydkorea	KRW	0,0103
Tyskland	EUR	10,7563
USA	USD	8,9037

4.2 Deltagarlista: studie av anslutningspriser för fiber till villa

Studien i avsnitt 3.2.3 inkluderar följande aktörer:

Grupp ”Allt ingår”

Degerfors Energi AB
Höganäs Energi AB
IP-Only Telecommunication AB
Kraftringen Öppet Stadsnät AB
KumBro Stadsnät AB
Oxelö Energi AB
Skara Energi AB
Svensk Infrastruktur AB
Säffle Kommunikation AB
Teleservice Bredband Skåne AB
TeliaSonera Sverige AB
Transit Bredband AB
Öckerö Bostads AB
Öresundskraft AB

Grupp ”Utan grävning”

AB PiteEnergi
Alingsås Energi Nät AB
C4 Elnät/Kristianstad Stadsnät
C-Sam AB
Eksjö Energi Elit AB
Gästabudstaden AB
Gävle Energi AB
Hudiksvalls kommun
Jämtkraft Telecom AB
Landskrona Energi AB
Lidén Data Internetwork AB
Lidköpings Kommun
Ljusnet AB
Lunet AB
Norrköping Vatten AB

Nossebroortens Energi Ek. För.
Söderhamn NÄRA AB
Telge Nät AB
VÖKBY Bredband AB
Ystad Energi AB

Grupp ”Utan grävning med nätavgift”

AB Borlänge Energi
Eskilstuna Energi och Miljö AB
Falun Elnät AB
Fibra AB
Halmstad stadsnät AB
Helsingborg Net Ovanåker AB
Karlstads Elnät AB
Kungälv Energi AB
Ljungby Energi AB
Nordmalings kommun
ServaNet AB
Värnamo Energi AB

Grupp ”Övriga”

Jönköping Energi AB
Karlskoga Stadsnät AB
Umeå Energi Umenet AB
Vetlanda Energi och Teknik AB
Wexnet AB